

בלב אחד

ביטאון ההורים, האחים והאחיות השכולים של ארגון יד לבנים

גיליון מס' 40 | סבת תשפ"ג | דצמבר 2022

"אנחנו עוסקים בחיים"

קציני הנפגעים של צה"ל פותחים את הלב - עמ' 6

עמיתי
יד לבנים
מוזמנים
להתרשם
מהיופי
והאיכות
של ארונות
ריבירה

ולהנות מ-
7%
הנחה
בנוסף
למבצעים
הקיימים

מנהלי המכירות
והמעצבים שלנו זמינים
עבורכם לכל בקשה ושאלה
כדי לתת לכם ליווי
מקצועי עד הפרט האחרון.
מחכים לכם בסניפים.

בתוקף עד סוף ינואר 2023

דניאל חסון

ביטאון ההורים, האחים והאחיות השכולים של ארגון יד לבנים

גיליון מס' 40 | טבת תשפ"ג | דצמבר 2022

תוכן העניינים

דבר יו"ר ארגון יד לבנים

סיכום הישגים ופעילויות 5

"עוסקים בחיים, לא במוות"

קציני הנפגעים של צה"ל מדברים על הכול 6

בחזרה לצור

ארבעים שנה אחרי אסון צור הראשון ועם ההודעה על מינוי צוות בדיקה חדש חזרנו למשפחות ולפצועים שמתעקשים שמדובר בפיגוע טרור 12

"מסע ישראלי אישי"

הצטרפנו למסע ישראלי אישי עם הורים ואחים שכולים, פרויקט משותף של הקרן הקיימת לישראל, אגף משפחות, הנצחה ומורשת במשרד הביטחון וארגון יד לבנים 16

שבט אחים גם יחד

סיכום כנס האחים השנתי 18

שכול והגיל השלישי המאוחר

הורים שכולים בגיל השלישי המאוחר מספרים על הגעגועים שמתגברים 20

"ישטבח שמו"

שיחה אישית עם השף חיים כהן 24

מדור הטיולים "לטיול יצאנו"

והפעם, דלית אל כרמל 28

מדור אוכל וגעגועים, "המתכון שנשאר"

הפעם, הליבויות של סמ"ר שמשון שמשי זיידנר ז"ל 32

ארגון להנצחת חללי מערכות ישראל
וטיפול במשפחות (ע"ר)

יו"ר הארגון: אלי בן שם
מנכ"ל הארגון: יובל ליפקין
רכזת מערכת: טלי מעוז

כתובת הארגון: כנרת 5, בני ברק, מיקוד: 5126237

טלפון: 03-5629351

פקס: 03-5629354

דוא"ל: office@yadlabanim.org.il

אתר אינטרנט: www.yadlabanim.org.il

עריכה, כתיבה והפקה: חן קוטס

chenkotasbar@bezeqint.net

עריכה לשונית: ריבי רונן וינשטיין

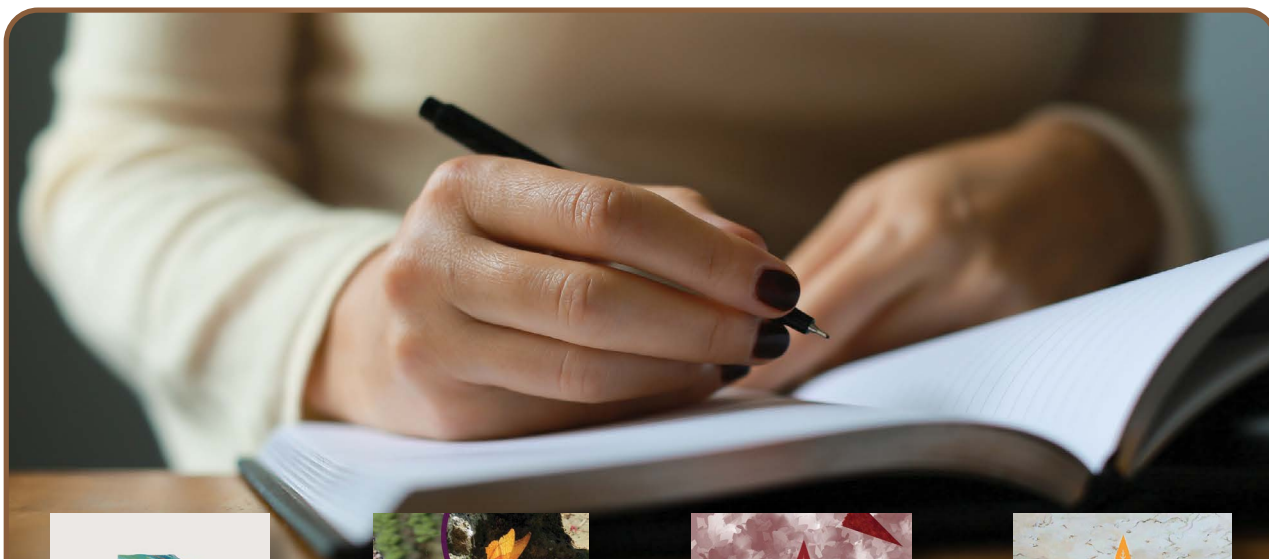
עיצוב גרפי: סטודיו יונתן לון

© כל הזכויות שמורות

החברים מוזמנים לשלוח תגובות, הצעות ורשימות.
המערכת אינה מתחייבת לפרסם או להחזיר לכותבים את כתבי היד.

בשער: קציני הנפגעים של צה"ל
צילום: אלי דסה

"שיח שכולים"

ארגון יד לבנים מזמין את בני המשפחות השכולות והחברים לכתוב לחוברת הקרובה של "שיח שכולים" שתראה אור לקראת יום הזיכרון התשפ"ג.

מדי שנה, בסמיכות ליום הזיכרון לחללי מערכות ישראל, מפרסם ארגון יד לבנים חוברת "שיח שכולים". החוברת כוללת קטעי שירה וסיפורת מרגשים, פרי יצירתם של בני המשפחות השכולות: הורים, אחים, בני משפחה וחברים. החוברת מבטאת את רחשי ליבם של הקרובים, פותחת צוהר לעולמם של הנופלים ומשמרת את זכרם.

אנו מזמינים אתכם לכתוב לחוברת "שיח שכולים" שהפכה ברבות השנים לנכס צאן ברזל בחברה הישראלית.

בואו להיות שותפים למפעל החשוב הזה

ניתן לכתוב גם בערבית, אנגלית, אמהרית ורוסית. את הטקסט יש לכתוב על עמוד אחד בלבד בגודל A4 ולשלוח למזכירות מערכת "שיח שכולים", לידי יוכי פישר, עד 31.01.2023 באמצעות כתובת הדוא"ל: yochi@yadlabanim.org.il

קטעים שלא יפורסמו השנה בגלל חוסר מקום ישמרו לשנה הבאה.

דבר יו"ר ארגון יד לבנים

אחיי ואחיותיי למשפחת השכול,

סיום השנה האזרחית הוא הזדמנות לשתף אתכם בעשייה ובהישגים שהשגנו בשנה האחרונה, לברך על המוגמר ולצפות פני עתיד. הייתה זו שנה שללא ספק תיזכר כשנה היסטורית בכל הנוגע לטיפול במשפחות השכולות, בעקבות השינוי בחוק וההכרה באחים השכולים. ארגון יד לבנים הוביל את המאבק שהביא בסופו של דבר לתיקון העוול ההיסטורי והסדיר את מעמדם של האחים השכולים בחוק. חוק האחים השכולים הוכיח לנו שנחישות ואמונה בצדקת הדרך מובילות להישגים. אנו מקווים שבקרוב נוכל לבשר לכם על סדרת חוקים חדשים שיתקבלו, בכלל זה חוק שיסדיר תוספת 10 אחוזים בתגמול להורים שכולים בגיל הפנסיה והשוואת התגמול וההטבות השונות בין ההורים לאלמנות. כל החוקים כבר נמצאים על שולחנה של הכנסת החדשה.

אנו פועלים לילות כימים במטרה למצוא פעילויות רבות ומגוונות לטובת ההורים והאחים השכולים, לחדש ולהתחדש. לראשונה השנה התחלנו בשיתוף פעולה עם הקרן הקיימת לישראל בפרויקט "מסע ישראלי אישי", ומאות הורים ואחים שכולים יצאו למסע בן שלושה ימים בארץ, שכלל טיולים, סדנאות וביקורים באתרי מורשת. תוכלו לקרוא על המסע בגיליון. נמשיך לקיים מסעות כאלה גם בשנה הבאה. גם השנה נהנו מאות חברים בארגון משיט ב"רויאל קריביאן". נוסף על כך הוצאנו ארבעה מחזורי טיול למרוקו. בדצמבר האחרון נערך מפגש האחים השנתי בנוכחות נשיא המדינה יצחק הרצוג, שר הביטחון בני גנץ והרמטכ"ל אביב כוכבי. גם על כך תוכלו לקרוא בעמודים הבאים. לנוחות חברי הארגון השקנו אתר אינטרנט חדש.

בגיליון הנוכחי של "בלב אחד" אנחנו מביאים לכם את סיפורם של קצינות וקציני הנפגעים שמתארים את ההתמודדות שלהם עם התפקיד, עם האחריות וההכנה שהם עוסקים בחיים, לא כמוות; הורים שכולים בגיל השלישי המאוחר מספרים על ההתמודדות עם השכול, הגעגועים והקשיים שמתגברים; לאחרונה הוחלט שצוות משותף לצה"ל, למשטרה ולשב"כ יעמיק במידע שהצטבר לאחר סיום ועדת "זורע" שבחנה את אסון צור הראשון ויקבע אם ניתן להגיע לראיות שיהוו בסיס לבדיקה רשמית מחודשת באשר לנסיבות האסון. חזרנו למשפחות שעבורן ההודעה על הוועדה הגיעה מאוחר מדי; השף חיים כהן מספר על אוכל מנחם וישנם גם את המדורים הקבועים – "לטיול יצאנו" ו"המתכון שנשאר".

במחצית השנייה של שנת 2023 נקיים אירוע הוקרה למשפחות השכולות לציון 75 שנה לארגון יד לבנים. הארגון הוקם בשנת 1948 על ידי דוד בן-גוריון ואיתו ארבע אימהות, בהן מרים שפירא, שהייתה יו"ר הארגון. באירוע ישתתפו בכירי המדינה וייקחו חלק מיטב אומני ישראל. נעדכן אתכם כמובן בפרטים.

אני מאחל לכם קריאה נעימה.

שלכם,

אלי בן שם

"מתעסקים בחיים, לא במוות"

קציני הנפגעים פוגשים את המשפחות השכולות מייד אחרי השבעה ושומרים איתן על קשר קבוע. בשיחה משותפת מספרים רס"ן שיר נדל, רס"ן ענת לוין, רס"ן שלום דויד, סרן ב' וסגן מאי צפריה על הקשר הייחודי שלהם עם המשפחות, על המפגש עם אוכלוסיות שונות, העצות שהם נותנים והכאב הפרטי שלהם, עם אובדן של שתי חברות למערך בשנה האחרונה; "פתאום זה להיות בצד השני"

הייתה לי קשה התחושה שאני הולכת לחג לשולחן שמח ויש אנשים שיושבים בשולחן חסר".
ב' (שמה ותמונתה אסורים בחשיפה), 24, קצינת הנפגעים של חטיבת הקומנדו, היא אחת מכ-120 מופלאות ובתוכן גם מיעוט של מופלאים, קצינות וקציני הנפגעים של מערך הנפגעים של צה"ל,

ב אחד מערכי החג הודיעו לסרן ב' שתיאלץ להישאר תורנית בבסיס ולא תוכל לצאת הביתה. סרן ב' שמחה. "הרגשתי הקלה", היא אומרת. "אני משרתת במקום קטן, משפחתי. יש משפחות שמאוד התחברתי אליהן, שאני מרגישה את האובדן שלהן. העדפתי להישאר בחג בבסיס.

דלת המשפחה ונמצאים איתה מרגע ההודעה ועד תום השבעה לבינינו", שיר עושה סדר בדברים. "אנחנו נכנסים רשמית לתמונה רק כשהמודיעים עוזבים". הם כן מגיעים למשפחה במהלך השבעה במקרים מסוימים, למשל כדי להתלוות לביקור של מפקד היחידה. "אם יש אירוע מאוד מתוקשר ומפקדים נכנסים, אז כן, אנחנו מוצאים את עצמנו יותר בשבעה, אבל אז אנחנו רואים ולא נראים", כך שיר. סרן ב': "אנחנו הפונקציה היחידה שנמצאת בכל מפגש צבאי".

שלום: "יש מקרים שהצבא נחקר וההורים רוצים לשמוע מה קורה".

שיר: "אנחנו נותנים למפקדים רקע לסיטואציה. אם למשל אנחנו יודעים שהמשפחה טעונה על חייל מסוים, או על מפקד, אז אני אכין אותו. אנחנו גם נמצאים כדי לתווך ולאפשר את השיח. אבל אנחנו

סגן מאי צפרייר:

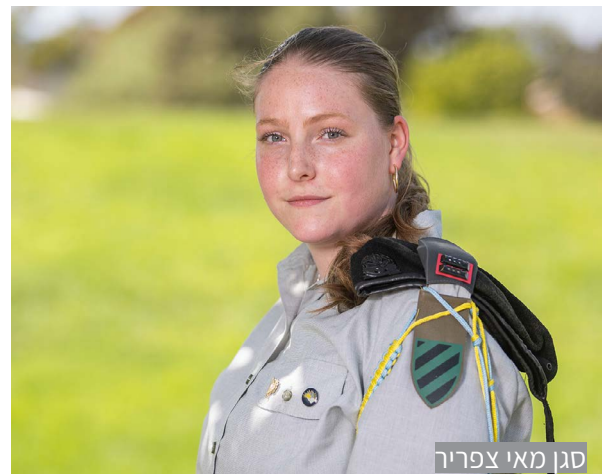
"כשסיפרתי לדוד שלי שאני מתגייסת למערך הנפגעים, הוא אמר לי, 'מה את צריכה את זה'. חושבים שהכול בתפקיד שלנו זה כאב ובכי. אבל אנחנו עוסקים בחיים! אנחנו באים לטפל באלה שנשארו"

לא אומרים למפקדים או לחיילים בשום אופן מה להגיד. מה שצריך להיאמר ייאמר, ומשפחת ישאלו מה שהן רוצות ויקבלו תשובות על מה שירצו". בשבועות הסמוכים לאסון המפגשים שלהם עם בני המשפחה השכולה תכופים. "זה מתחיל משיחות אינפורמציה, להסביר להם מי אנחנו, מה זה הצבא, משרד הביטחון, מה הזכויות שלהם", מרחיבה שיר. "רק הרגע חרב עליהם עולמם. אנחנו יושבים איתם. זה רגע משמעותי. אנחנו ממשיכים איתם בחודש הראשון, לפעמים כל שבוע, לפעמים יותר".

הם אלה ששותפים למסירת חפצים של הבן או הבת שנשארו ביחידה, לפעמים לחיבור של המשפחה עם האנשים שפיקדו על היקרים להם. "יש משפחות

שמלווים את בני המשפחות השכולות ושומרים על הקשר שלהם עם צה"ל. כינסנו חמישה מהם לשיחה. יחד עם סרן ב' הגיעו גם רס"ן שיר נדל, 32, קצינת הנפגעים של גולני, רס"ן ענת לוין, 28, עד לאחרונה ראש מדור פרט ונפגעים במנהל אוכלוסיות, מי שאחראית על הקשר עם משפחות בני המיעוטים, רס"ן שלום דויד, 40, עד לאחרונה ראש מדור הנפגעים בחיל התותחנים והיום קצינת הנפגעים של חטיבת שריון, וסגן מאי צפרייר, 22, קצינת הנפגעים של מפקדת קציני שריון ראשי. "פעם קצינת נפגעים אחת אמרה שאנחנו מתעסקים בחיים, לא במוות", אומרת רס"ן ענת. "במדינה שלנו יש פחד מעיסוק במוות ומדיבורים על אובדן. אני מכירה את זה מסיפורים של בני משפחות שכולות שמספרים שכשהיו רואים אותם ברחוב, היו עוברים צד".

מאי: "אני ארבע שנים בתפקיד. כל פעם שאני

סגן מאי צפרייר

אומרת מה שאני עושה, אני מקבלת אותה תגובה. 'אוי'".

היא עצמה ממשפחה שכולה. סבתה מצד אביה אלמנת צה"ל. הסבתא נישאה שוב ואז נולד אביה של מאי. אבל הדודים שלה יתומי צה"ל. "כשסיפרתי לדוד שלי שאני מתגייסת למערך הנפגעים, הוא אמר לי, 'מה את צריכה את זה'", היא אומרת. "חושבים שהכול בתפקיד שלנו זה כאב ובכי. אבל אנחנו עוסקים בחיים! אנחנו באים לטפל באלה שנשארו".

מלווים את כולם

קציני הנפגעים מגיעים אל המשפחות כבר אחרי השבעה. "יש הפרדה בין המודיעים שדופקים על

שבשבעה יש אצלן כל כך הרבה אנשים ופתאום הסלון נשאר ריק", ממשיכה שיר. "שם זה הרגע שלנו". "מאותו הרגע אנחנו שם בעצם יד ביד עם המשפחה לנצח", מסכמת ענת.

קצינת הנפגעים הראשונה

הקשר עם מערך הנפגעים הוא אכן לתמיד, אבל קצינות וקציני הנפגעים מחליפים תפקידים ואפילו משתחררים מצה"ל. "עדיין", אומרת שיר, "אם את היית קצינת הנפגעים שהגיעה אחרי השבעה, תמיד תהיי 'קצינת הנפגעים הראשונה'".

קרה שאמרו לך ככה?

"כן. יש שאומרים לי, 'כל פעם נקרע לי הלב מחדש. אני נפתח ואז אתם עוזבים'". שלום: "יש הרבה תגובות, מכל סוג. נתקלנו בכולן".

שלום התמודד רק לאחרונה עם פרידה ממשפחות שליווה לקראת סיום תפקיד אחד ומעבר לאחר. "נפרדתי ממשפחות שאני התחלתי איתן את התהליך", הוא משתף. "אימא שכן הזקונים שלה נהרג בתאונה ואני נכנסתי הביתה עם המפקד, במקרה הזה מייד אחרי שזה קרה. זה קשה להם וקשה לי. אפילו שכבר

סרן ב':

"אני משרתת במקום קטן, משפחתי. יש משפחות שמאוד התחברתי אליהן, שאני מרגישה את האובדן שלהן. העדפתי להישאר בחג בבסיס. הייתה לי קשה התחושה שאני הולכת לשולחן שמח ויש אנשים שיושבים בשולחן חסר"

בשיחת ה'אינפורמציה' דיברתי איתם על התהליך. אני יודע שבעוד חמש עשרה שנה זאת כבר תהיה הקצינה השמינית שלהם בערך".

ענת: "אנחנו מנסים, כמו זיקית, להתאים את עצמנו לצרכים של המשפחה. אני יכולה לעשות ביקור למישהי עם דמנציה, כי הבן שלה אמר לי שמדים עושים לה טוב. היא לא יודעת מי אני, אבל היא זוכרת שמדים עושים לה משהו".

ויש גם מורכבויות אחרות. "משפחה שכולה היא הרבה פעמים חלק מקהילה", אומרת ענת. "ליוויתי משפחה ששני הילדים שלה התאבדו. הם סיפרו שהילדים התאבדו, והם רצו להגדיל בעקבות זה את ההיכרות של אנשים עם הנושא. אבל הקהילה שבה הם חיו אמרה, 'תגידו שזאת הייתה תאונה'.

"או שהיו לי שני חיילים, אחים, ממקום שלא נהוג להתגייס בו. אחד נהרג והשני נפגע. ובאנו אליהם על אזרחי, כי לא הסכימו שידעו שאנחנו מהצבא.

מאי: "אני נכנסתי לכמה משפחות ששיר הייתה קצינת הנפגעים הראשונה שלהן. הם תמיד שואלים אותי, 'מה עם שיר?' עם כל הכבוד שיש, כשאני נכנסת שש או עשר או ארבעים שנה אחרי האירוע, זה לא משמעותי כמו הרגעים הראשונים". דווקא אז, כשהם מגיעים אל המשפחות שנים אחרי האסון, הם משתדלים להביא ערך מוסף. "אנחנו מנסים להציף מה שלא דיברו עליו הרבה", אומרת מאי.

סרן ב': "יש משהו בקרב אוכלוסייה מבוגרת דווקא, שאומרים הרבה פעמים, 'לא נשאר למי לספר'. במובן הזה ההחלפה טובה. כאילו, איזה כיף שהולכים לפגוש מישהי אחרת, שכל עולמה עכשיו זה לשמוע אותנו מספרים על הילד שלנו".

מאי: "בהנחה שהם רוצים שנגיע. כי המון פעמים התגובה של ההורים זה, 'תבואי עכשיו ועוד שנה וחצי שוב תתחלפי? אז עדיף שלא תגיעי'".

של אימא שלי. את עושה השוואות. אלה מחשבות שאדם רגיל לא חושב. אני הגדלתי את ביטוח החיים שלי. אימא שלי שאלה אותי 'למה'. אמרתי, 'שיהיה'. "הקושי הוא אישי ופרטי שלנו. מה שיכול להיות קל לשיר, לי יהיה קשה וההפך", היא ממשיכה. "אני לא מפחדת להגיד למשפחה באמצע ביקור, 'אני מרגישה שקשה לכם המפגש, אם תרצו אני אלך'. מצד שני, אם משפחה מתקשרת ואומרת לי, 'אנחנו כועסים עלייך כי לא התקשרת אלינו בחג', אני אומרת, 'יופי, זה טוב, הם מרגישים איתי בנוח'". סרן ב': "בעיניי, סבא וסבתא שכולים זה בין הדברים הכי כואבים שאפשר לראות. זה הכי מחדד את החוסר פייריות של העולם".

יחידה על שם הבן שנפל

קורה שמשפחות מבקשות מהם דברים, לא תמיד שגרתיים. "משפחה שמבקשת שהפלוגה תהיה על שם הבן שלהם שנפל", מספר שלום, "או שהיחידה תהיה על שמו. מבחינתנו, כל בקשה לגיטימית."

רס"ן שיר נדל:

"אנחנו גם נמצאים כדי לתווך ולאפשר את השיח. אבל אנחנו לא אומרים למפקדים או לחיילים בשום אופן מה להגיד. מה שצריך להיאמר ייאמר, ומשפחת ישאלו מה שהן רוצות ויקבלו תשובות על מה שירצו"

אנחנו לא שופטים". ענת: "אנחנו גם תמיד נותנים תשובה רצינית, שלא יישאר משהו פתוח. התשובה חשובה למשפחות, גם אם היא שלילית. "אנחנו מייצגים את המשפחות כלפי צה"ל, בדיוק כמו שאת צה"ל כלפי המשפחה". שלום: "בקשר שלי עם המשפחות הדגש שלי הוא תמיד 'תגידו מה שאתם מרגישים', 'אל תחיו בתחושה של 'למה לא אמרתי'". ענת: "משפחה אמרה לי שמפריע להם שהמפקד לא

"הסיפור הכי מטורף", היא ממשיכה, "היה של אבא מהפזורה הבדואית שהבן שלו נהרג בפעילות מבצעית. את ההודעה הוא קיבל כשהוא עצמו היה בעזה. האנשים שם מחלקים סוכריות, ולו קרה אסון. "הייתה לי זכות ענקית להיכנס לאוכלוסיות האלה", היא אומרת על הקשר שלה עם משפחות שכולות מאוכלוסיות המיעוטים. "בסוף אובדן זה אובדן. וכולם מתמודדים עם אותם קשיים. לא משנה מאיזו חברה את או באיזו שפה את מדברת".

כל אירוע הוא קשה

קציני הנפגעים מבקרים בבתי המשפחות השכולות הוותיקות אחת לשנה. "יש שיכניסו אותך לחדר של הילד, יש שיראו לך תמונות באלבום", אומרת שיר. "יש שעצם הנוכחות שלך חשובה והם ידברו איתך על החיים. את נכנסת ואת לא יודעת מה יהיה בפגישה". שאלנו אותם מה הכי קשה להם. "אני חושבת שכשהחייל נהרג מירי של כוחותינו זה הכי קשה", אומרת סרן ב'.

רב סרן שיר נדל

שיר: "כל אירוע הוא קשה, וגם כל משפחה מקבלת את הסיטואציה אחרת. יכול להיות ירי של כוחותינו שהמשפחה תחבק את החייל שירה וההפך". שלום: "אנחנו כמובן לא נכנסים למקומות האלה. לא נגיד מתי נכון יותר 'לסלוח' ומתי לא. כל משפחה מתמודדת מהמקומות האישיים שלה, והבחירה שלנו היא לא לבחור". ענת: "לי הכי קשים מקרים שמזכירים לי את החיים שלי. נכנסתי פעם לבית שהרגשתי בו שאני נכנסת לבית של אימא שלי. אותו בית, אותה עבודה כמו

שלום: "יש משפחות של חיילים בודדים שמגיעות לארץ רק לאזכרה. לי הייתה לא מזמן אם שכולה מאוקראינה שהבן שלה נפל לפני שנים עשרה שנה. היא הגיעה לפה. השפה היחידה שהיא מדברת זה אוקראינית. מצאנו במיוחד מש"קית נפגעים דוברת אוקראינית שתלווה אותה".

קשה להתנתק

שיר היא היחידה מביניהם שכבר אימא. יש לה ארבעה ילדים. "אני לא אותה קצינת נפגעים שהייתי לפני שהייתי אימא", היא מודה. "אני משתדלת לא לקחת את זה אליי, אבל המקום שלי בחיים הוא אחר".

רס"ן ענת לוין:

"אנחנו מנסים להתאים את עצמנו לצרכים של המשפחה. אני יכולה לעשות ביקור למישהי עם דמנציה, כי הבן שלה אמר לי שמדים עושים לה טוב. היא לא יודעת מי אני, אבל היא זוכרת שמדים עושים לה משהו"

"כי פתאום את מבינה מה זה להביא ילד לעולם ולגדל אותו", אומרת לה ענת ושואלת אותה, "את חושבת שאת חרדה יותר בגלל התפקיד?" "כן", משיבה שיר. "אתה מנסה, בתפקיד שלנו במיוחד, להפריד בין החיים האישיים שלך לתפקיד, אבל זה גולש. בסוף אנחנו בני אדם. אני לא יכולה להתנתק".

הם באים להקשיב, אבל לפעמים גם מספרים על עצמם. "רק אתמול ישבתי בביקור ואימא אמרה לי, 'ספרי גם על עצמך'", מתארת מאי. "זה לא טיפול", היא מדגישה. "אני לא פסיכולוגית. זה שיח. אם אני מרגישה שהדברים שעלו קשים, אני מרשה לעצמי לומר שאולי נכון שיפנו לעזרה, שאין לי את הכלים". אופי הקשר משתנה בהתאם למשפחה ולנסיבות. הקשרים מושפעים גם ממגבלות של זמן. כך למשל, הם מספרים, הם מלווים אחים שכולים לקראת גיוסם

מתקשר אליהם. אני מרגישה שזה הלב של התפקיד. לתווך. לדעת להרים דגלים אדומים איפה שצריך". סרן ב': "המח"ט שלי, כשהיה לנו אירוע קשה, לאורך כל האירוע, גם בלי מילים, שידר למשפחה ש'אנחנו כאן ויהיה מה שיהיה', 'כלום לא יזיז אותנו מפה'. אנחנו ממשיכים לבוא הרבה פעמים גם כדי להזכיר את זה למשפחות. 'אנחנו נהיה כאן ולא נזוז'". שיר: "בשנה הראשונה שלי בתפקיד ביקרתי משפחה שמאוד כעסה על הצבא. ואני נכנסת אליהם הביתה ומסבירה להם שאני באה בשבילם. ככל שעבר הזמן הם הבינו את זה. אנחנו, כקציני נפגעים, חלק מהצבא, אבל אנחנו נישא אחרת".

רב סרן ענת לוין

סרן ב': "אנחנו בסוף מזכרת מהבן או הבת שלהם. אין דרך אחרת להגיד את זה".

אזכרות

כל חלל זכאי לאזכרה צבאית. כאשר המשפחה מעוניינת, קצין הנפגעים מגיע לטקס ויש גם חיילים מהיחידה. "אצלנו, במיוחד ביחידות קרביות, לעניין המורשת יש משקל כבד", אומרת שיר. "חשוב לנו להראות למשפחות שאנחנו איתם, לא שוכחים, ולחיילים הצעירים שאולי לא שמעו על החלל, זו הזדמנות להתחבר. לא לקרוא על החייל שנפל ב'זכור', אלא לראות את האנשים בעיניים". שלום: "זו משימה חינוכית מהמעלה הראשונה". ענת: "אצל המוסלמים לא עושים אזכרות. התחלנו יוזמה, לפני שנה וחצי, ובמקום להתקשר באזכרה, אנחנו מתקשרים ביום ההולדת".

השנייה. חצי שנה אחר כך, במאי האחרון, נהרגה מש"קית הנפגעים טל היימן בתאונת דרכים. "תמיד חשבנו שאנחנו בלתי מנוצחים, שכשאתה בתפקיד הזה אתה חסין", מודה שיר, "שיש מישהו ששומר עליך. זה סדק משהו".

סרן ב': "התחושה תמיד הייתה, במודע או לא במודע, ש'המדים מגינים עליך'".

שיר: "אנחנו מלווים משפחות. אבל יש כל כך הרבה מעגלים שנפגעים בכל אסון. פתאום אני רואה אותם. זה פתאום להיות בצד השני".

סרן ב': "כל אוכדן שאנחנו פוגשים במעלה הדרך, נשאר בסופו של דבר בתוכנו. פתאום פרקנו את כל מה שאפשר. זה כבר לא היה של מישהו אחר".

שלום: "לא. עכשיו זה שלנו". ■

רב סרן שלום דויד

רס"ן שלום דויד:

"בקשר שלי עם המשפחות הדגש שלי הוא תמיד 'תגידו מה שאתם מרגישים', 'אל תחיו בתחושה של 'למה לא אמרתי'"

לצה"ל ובמהלך השירות הצבאי, אבל לא מעבר לזה. "כשמערך הנפגעים הוקם, אחרי מלחמת יום כיפור, הדגש של כל המערכות היה כלפי ההורים השכולים", מסביר שלום. "רק בשנים האחרונות זה משתנה. האחים השכולים הופכים להיות יותר דומיננטיים. יש סמינרים וסדנאות לאחים". ענת: "הרבה פעמים האחים הוותיקים יוצרים איתנו קשר. ההורים כבר לא בחיים. הם אומרים, 'אני לא יודע מה קרה לאחי. אימא ידעה, לא דיברה'. יש לי אח שכול שקרוי על שם אחיו, קצין משטרה, שביקש לקבל חומר ארכיוני. מצאנו תעודת חוגר של האח. הבאנו לו. הוא אמר לי, 'פעם ראשונה שאני רואה תמונה של אחי'.

"יש היום אחיות ואחים צעירים שצועקים את הצעקה, שיודעים להגיד מה הם צריכים ואנחנו מנסים לעשות מה שאפשר. אם פעם זה היה משהו שהצבא הציף, פתאום הפניות מגיעות גם מהמשפחות".

כבר לא חסינים

על מערך הנפגעים הם אומרים שהוא "כמו משפחה". כולם מכירים את כולם ומתייעצים עם כולם. זו הסיבה שחשו טלטלה גדולה כל כך השנה, כשהשכול היכה גם בהם. בנובמבר לפני יותר משנה הלכה לעולמה רב סמל מתקדם לירון שאול ז"ל, מפקדת חמ"ל הנפגעים, חודש אחרי שילדה את בתה

עריכת יפוי כח מתמשך מטעם ארגון יד לבנים אצלכם בבית הטבות לחברי הארגון

יפוי כח מתמשך - צעד אחראי וחשוב לכם וליקיריכם

במשרד עורכות הדין "אגמי שקורי" - וינברגר טוקר צברנו ניסיון רב בעריכת יפוי כח מתמשכים. אנו מנהלות את ההליך ברגישות ובסבלנות רבה, כדי שייפוי הכח המתמשך יסקף בשלמות את הצרכים ואת הרצונות שלכם. מסמך יפוי הכח המתמשך יופקד אצל האפוטרופוס הכללי עד ליום בו חלילה נדקק לו.

אל תחכו למחר - שלטו על עתידכם כבר היום.

לקביעת פגישה:

052-7222700

עו"ד רויטל וינברגר טוקר

054-4877839

עו"ד תם אגמי שקורי

תם אגמי שקורי - עורכת דין, דוקטורנטית למשפטים | רויטל וינברגר טוקר - עורכת דין
מוסמכות לביצוע יפוי כח מתמשכים מטעם האפוטרופוס הכללי

"אני בטוח שזאת הייתה מכונית תופת עם מחבל מתאבד"

כך אומר דב איכנולד, מהניצולים היחידים של אסון צור הראשון בלבנון. במשך ארבעים שנה טענו שאסון צור הראשון, שבו נהרגו 76 ישראלים, חיילים, שוטרים ואנשי שב"כ, היה כתוצאה מתקלת גז. לאחרונה סוכם על הקמת צוות שיעמיק במידע שהצטבר מאז האסון, ויקבע אם יש בסיס לבדיקה רשמית חדשה באשר לנסיבותיו. חזרנו אל משפחות החללים והפצועים שסיפרו לנו על מאבקן המתמשך להכיר באסון צור כפיגוע טרור ואל ההורים שעבורם הבשורה על אפשרות של בדיקה מחודשת הגיעה מאוחר מדי

מהאסון. הורים לא זכו להבין איך הבנים שלהם מתו". ב-11 בנובמבר 1982 אירע פיצוץ בבניין הממשל הצבאי הישראלי בצור שבלבנון, הבניין, על שמונה קומותיו, קרס. 76 ישראלים נהרגו באסון שהיה מהחמורים בהיסטוריה הישראלית, חיילי צה"ל, שוטרי מג"ב ואנשי שב"כ ועוד 15 עצורים לבנונים. ועדת חקירה בראשות אלוף במילואים מאיר זורע שהוקמה אחרי האסון קבעה שנגרם כנראה מפיצוץ מכלי גז. לאורך השנים עלו גרסאות נוספות, בין השאר שמכונית תופת שחנתה סמוך לבניין גרמה לפיצוץ או שמחבל מתאבד חדר לבניין במכונית תופת.

העיתונאי רונן ברגמן פרסם את הכתבה הראשונה

בראשית פברואר האחרון הלכה לעולמה ברוריה אלגרבל, אימו של שוטר שלמה מרדכי אלגרבלי ז"ל, לוחם מג"ב שנהרג באסון צור הראשון. ככל הידוע לנו, ברוריה הייתה האם השכולה האחרונה מהאסון שהייתה בחיים. בחודש נובמבר, תשעה חודשים אחרי שנפטרה, ובמלאת ארבעים שנה לאסון, נודע כי ראש השב"כ, הרמטכ"ל והמפכ"ל סיכמו על הקמת צוות משותף שיעמיק במידע שהצטבר מאז האסון ויקבע אם יש אפשרות להגיע לראיות שיהוו בסיס לבדיקה רשמית מחודשת באשר לנסיבותיו. "ההודעה הגיעה באיחור", אומרת בכאב שלומית אלגרבלי-איל, אחותו של שלמה אלגרבלי ז"ל. "כבר אין הורים שכולים

שלומית אלגרבלי-איל, אחותו של שוטר שלמה מרדכי אלגרבלי ז"ל: "כבר אין הורים שכולים מהאסון. הורים לא זכו להבין איך הבנים שלהם מתו"

אסון צור. צילום: דובר צה"ל

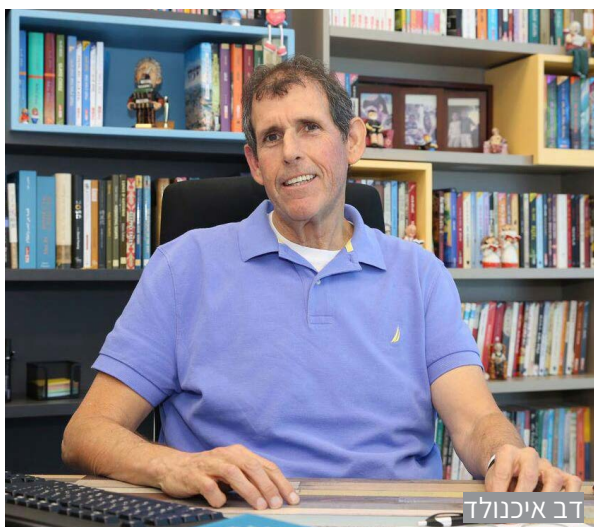

יוחאי ושלומי בר, אחייניו של שלמה אלגרבל ז"ל, שהתגייסו בעקבותיו למג"ב, עם תמונת דודם. צילום: אפי שריר, "ידיעות אחרונות"

שלומית עוסקת בהוראה יותר מעשרים שנה ומרצה בבתי ספר על האסון. לפני שלוש שנים עשתה בבית הספר שבו היא מלמדת, "עינות ירדן" בקיבוץ עמיר, כנס ביום הזיכרון, שיוחד לאסון צור הראשון. "נהרגו שם 76 חיילים! זה לא נתפס", היא אומרת. "אני מדברת ואנשים אומרים, 'לא ידענו על זה'. זה משהו שלא יודעים עליו והוא חייב להיכתב בהיסטוריה".

"ברחתי מהסיפור שרוזף אחריי"

שלומית ומשפחתה לא היחידים. דב איכנולד, מו"ל "ידיעות ספרים" ומפקד יחידת מצ"ח צור בזמן האסון, היה קבור תחת הריסות בניין הממשל הצבאי בצור תשע שעות. איכנולד הוא אחד הניצולים היחידים מהאסון, שבמהלכו נפצע קשה בראשו.

דב איכנולד

שלו בנושא כבר בשנת '98. במהלך יותר משני עשורים ברמן לא הרפה מהסיפור. הוא המשיך לפרסם סדרת תחקירים (בהמשך עם העיתונאי איתי אילנאי) בעיתון "ידיעות אחרונות", שחושפים לטענתו כשלים בחקר האסון, לצד פעולות שעל פי התחקירים שלו נועדו להסתיר את נסיבותיו. גם בספרו "נקודת האל חזור" מביא ברגמן טענות נגד חקירת מצ"ח, המצביעות על כך שהאסון נגרם ממכונת תופת. בין השאר ברגמן מפרסם שחקרי מצ"ח גבו עדויות של שני לבנונים שסיפרו כי ביום האסון ראו מכונת פיג'ו 504 דוהרת לעבר הבניין ומתפוצצת. שרידי המכונת נמצאו בזירת הפיצוץ, לצד שרידי גופה שלא הייתה שייכת לאיש מאלה ששהו בבניין. הפרטים הללו, טוען ברגמן, הושמטו מדו"ח החקירה הסופי ומחזקים את הטענה שמדובר בפיגוע ההתאבדות הראשון של חיזבאללה. חיזבאללה, אגב, ערך אזכרה לנהג המכונת בכפרו והקים אנדרטה לזכרו. נחמן טל, סגן ראש השב"כ לשעבר, נחשף לחומרי התחקיר של ברגמן. טל, אומר ברגמן, הקים לפני כעשור

דובי איכנולד, מפקד יחידת מצ"ח צור באסון: "יש תחושה של עוול וחוסר צדק על עשרות אנשי מצ"ח, שב"כ, משטרה צבאית ומשמר הגבול שנשלחו על ידי המדינה לפעילות מבצעית, ומעולם לא זכו לכבוד הראוי להם"

צוות בדיקה, במסגרת מחלקת ההיסטוריה של שב"כ, שהגיע למסקנה כי מדובר בסבירות גבוהה בפיגוע. אלא שהארגון וראשו דאז, הוא מציין, הסתייגו מהדברים.

"הוריי היו בטוחים שזו מכונת תופת", אומרת שלומית. "אני זוכרת שבא לבקר אותנו משהו שמתעסק בגז ואמר שפיצוץ גז לא גורם להרס כזה. הם נאחזו בזה. אמרו, 'בעל מקצוע עם ידע עשיר אומר שזה לא הגיוני'. הם התעסקו בזה המון. אימא רצתה שזה יקבל הכרה, שיאמינו להם שהם לא ממציאים. כי הרבה פעמים אמרו להם, 'אתם ממציאים'. הם נאבקו".

אחייניו של שלמה ז"ל התגייסו כולם למג"ב בעקבות הדוד שנפל. אחד מהם אף קרוי על שמו.

אודליה אלבו, בתו של ישראל דב שווייצר ז"ל: "אני נאבקת על הסמנטיקה, סמנטיקה שהייתה חשובה לאבא שלי. אבא שלי, ארבעים שנה, עד מותו, כל יום וכל לילה התעקש, 'נפצתי בפיגוע'"

היה מחבל מתאבד'. אף אחד לא רצה לשמוע אותו. גרמו לו להרגיש שקרן".

מיד כשפורסם על הקמת הצוות החדש ביקשה אודליה שישתפו בו גם נציגי של המשפחות. "לא אכפת לנו כסף", היא מדגישה. "אנחנו רוצים שיכירו בעובדה שחללי אסון צור מתו מות גיבורים, שיכירו באסון כפיגוע ואז יהיה טקס ממלכתי כל שנה וגם ילמדו על האסון הנורא הזה".

בידיעה שפורסמה על הקמת צוות הבדיקה בוועדה הנוכחית הודגש כי הדבר נעשה "מתוך כבוד לנופלים והחתירה לחקר האמת" וש"אין בהקמת הצוות בכדי להטיל דופי בבדיקות קודמות שבוצעו או בבדיקה שביצעה הוועדה". "עם כל הכבוד להישג, אני לא שקט", אומר רונן ברגמן. "לא מדובר בחקירה, אלא בבדיקה אם יש מספיק ראיות לפתוח בחקירה. צריך להמשיך ללוות את האירוע הזה".

מייד כשנודע על הקמת צוות הבדיקה עלתה שלומית אלגרבל-איל לקבר אחיה והוריה בבית העלמין בקריית שמונה. "סיפרתי להם הכול", היא משתפת. "אמרתי לאבא, לאימא וגם לאחי שפתחו את החקירה ושהם יכולים להיות רגועים. שאימא, בעיקר, יכולה להיות יותר רגועה. לאחי אמרתי שהוא יכול להיות גאה בכל מה שקורה מסביב, שיש אנשים צדיקים שעושים את העבודה. ושסוף סוף כולם ידעו מה קרה לו". ■

במשך שלושים שנה הדחיק את מה שקרה. "אני בטוח שזאת הייתה מכונית תופת עם מחבל מתאבד", אמר לנו איכנולד השבוע. "שלושים שנה ברחתי מהסיפור שרודף אחריי. נגרם עוול למשפחות השכולות. בעיקר שנים חשבתי מה זה משנה אם אומרים שזה בלון גז, למרות שזה פיצוץ מכונית תופת, שזה לא יחזיר להם את הבנים, והבעלים והאבות. אבל לא הבנתי כמה זה פוגע בהם".

"יש תחושה של עוול וחוסר צדק על עשרות אנשי מצ"ח, שב"כ, משטרה צבאית ומשמר הגבול שנשלחו על ידי המדינה לפעילות מבצעית, ומעולם לא זכו לכבוד הראוי להם".

גם אביה של אודליה אלבו, ישראל דב שווייצר

ז"ל, נפצע באסון. אודליה מובילה שנים את המאבק של המשפחות להכרה שמדובר בפיגוע. גם אביה לא זכה לשמוע על ההחלטה להקים צוות בדיקה. הוא נפטר בדצמבר לפני שנה. "זאת תחושת ההחמצה הכי גדולה שהייתה לי", אומרת אודליה. "ארבעים שנה אחרי האסון אומרים לנו שיבדקו אם אפשר לבדוק מה קרה. מההורים השכולים כבר לא נשאר אף אחד כדי שיוכלו ללכת עם גב זקוף, כמו טווס, שהילדים שלהם נהרגו בפיגוע טרור בשליחות המדינה".

"אבא שלי, ארבעים שנה, עד מותו, כל יום וכל לילה התעקש, 'נפצתי בפיגוע'. אני נאבקת על הסיבה, על הסמנטיקה. סמנטיקה שהייתה חשובה לאבא שלי. פיצוץ גז קורה בתל אביב כל שני וחמישי, גם אם התוצאה שלו טרגית. אבא תמיד אמר, 'זה

BUYCARPET.CO.IL

אתר קניות השטיחים והאקססוריז
המשתלם בישראל

10% הנחה נוספת במימוש קוד קופון
בלעדיו לקוראי המגזין בלבד - כולל כפל מבצעים
EXTRA 10

מוקד שירות לקוחות והזמנות טלפוני : 09-7444958 החברה מפעילה מחסן איסוף של מוצרי האתר בא.ת. החדש בכפר סבא מזרח דרך אפולוניה
3 כפר סבא, שעות פעילות בימים א-ה 8:00-17:00, יום ו' 8:00-13:00 יש להקליד בוויז - Buycarpet
ההטבה מתאריך 1.1.23 ועד 30.1.23 אופציה חיונית ייחודית באתר להדמיית השטיחים אצלכם בבית
מכבדים כרטיסי המועדונים הבאים : חבר, אשמורת, ארגון המורים, משקארד, דיסקונט מרכנלי, הוט צרכנות, יחד

מסע ישראלי אישי

ארגון
יד לבנים
ארגון להנצחת חללי מערכות ישראל
וטיפול במשפחות (ע"ר)

"מסע ישראלי אישי", פרויקט משותף של הקרן הקיימת לישראל, אגף משפחות, הנצחה ומורשת במשרד הביטחון וארגון יד לבנים, יצא לדרך בדצמבר האחרון

שר שלום ג'רבי, מנהל החטיבה לחינוך וקהילה בק"ל

בטבריה, מוזיאון חי, ייחודי מסוגו בעולם. ההורים והאחים השכולים הפליגו בדמיונם אל עבר המאה ה-16 במסע אל חייה של דונה גרציה. בהמשך טיילו בסמטאות טבריה העתיקה והחדשה יותר, שמעו הרצאות והשתתפו בהדרכות מרתקות שהעבירו להם מדריכי קק"ל.

המטיילים ביקרו באגמון החולה, שנבחר כבר לפני יותר מעשר שנים על ידי כתב עת בריטי לאחת מעשר תצפיות בעלי החיים החשובות בעולם. יחד עם המדריכים מהקרן הקיימת לישראל עלו לעגלות המסתור, נכנסו לעומק האגמון וזכו לצפות במגוון בעלי חיים שהאגמון הוא ביתם. ברקע סיפרו להם על ההיסטוריה של אגמון החולה, על כיבוש הביצות ועל פריחתו של הטבע במלוא עוצמתו. כזכור, ארבעה עשורים לאחר ייבוש החולה, החליטה הקרן הקיימת לישראל להציף באופן מבוקר קרקעות שנחשפו

מדובר במסעות בני שלושה ימים בארץ שתכליתם לחולל מסע פנימי שמתחיל ביחיד ומתחבר לחברה הישראלית כולה. התוכנית כוללת טיולים, סיורים במקומות שבהם הנרטיב הישראלי בא לידי ביטוי וסדנאות לימוד והעשרה שבמהלכן עוסקים המשתתפים בין השאר בשאלות של זהות, שאלות על ישראלים וישראליות ועל שכול. המסע הישראלי האישי הראשון כלל שני מחזורים והשתתפו בו כארבע מאות חברי ארגון יד לבנים. במהלך שלושה ימים חוו המשתתפים מסע, תרתי משמע.

היוזמה נולדה בקק"ל. שר שלום ג'רבי, מנהל החטיבה לחינוך וקהילה בקק"ל, והוד בצר, יו"ר ועדת חינוך בקק"ל, ביקשו לעשות שיתוף פעולה עם ארגון יד לבנים. שר שלום נפגש עם אריה מועלם, סמנכ"ל וראש אגף משפחות, הנצחה ומורשת במשרד הביטחון, שהזמין את אלי בן שם יו"ר יד לבנים ואת המנכ"ל יובל ליפקין, ושם הוחלט על שיתוף הפעולה. "אנחנו בקק"ל מחנכים לאהבת העם והארץ", מסביר שר שלום. "אין דוגמה לשייכות כמו משפחת השכול". בהמשך הוקמה ועדת היגוי בשיתוף נציגי ארגון יד לבנים ונציגים מקק"ל ונבנה המסע הישראלי האישי. "מסע שהוא גם מסע ישראלי", מדגיש שר שלום, "אבל גם מסע אישי".

מפליגים בדמיון

שתי הקבוצות הראשונות של מסע ישראלי אישי טיילו בצפון. הן ביקרו במוזיאון "דונה גרציה"

בעת ייבוש האגם. הפרויקט הושלם אחרי שנתיים של הצפות מבוקרות, ומאז הוא מהווה יעד תיירותי למבקרים וגם לציפורים שמגיעות אליו מכל רחבי הגלובוס. למחרת נסעו המשתתפים לביקור ביקב אדיר ביישוב דלתון, יקב בוטיק, לסיור טעימות יין וגבינות.

מארג ישראלי

חלקו האחר של המסע הישראלי האישי כלל סדנאות לימוד והעשרה שבמהלכן יצרו המנחים מרחב משותף לסיפור האישי של כל אחת ואחד מהמטיילים, והביאו לידי ביטוי את מגוון הקולות והסיפורים שיוצרים יחד את המארג המיוחד של משפחת השכול הישראלית. סיפור של משפחה, קהילה ועם. המשתתפים חולקו לקבוצות עבודה קטנות ואינטימיות בנות כעשרים איש. הסדנאות נערכו בחדרי דיונים במלון שבו שהו המשתתפים, "קלאב הוטל טבריה", שם נהנו מאירוח משובח. את הסדנאות העבירו להורים ולאחים השכולים מרצים שונים, וכל סדנה הייתה מלווה בעובד סוציאלי ועובד רווחה ממוסד הביטחון. בין השאר עסקו הסדנאות בהקשבה אמפתית, סיפור באמצעות תמונות, כתיבת ערך בוויקיפדיה – תיעוד הסיפור שלי ושלנו, אירועים מכוננים כמעצבי אתוס לאומי ואישי ועוד. בערבים נהנו משתתפי המסע ממפגש ומהופעות.

לאורך כל המסע ניסו המשתתפים, לצד הניסיונות ליצור ולגבש לעצמם זהות ישראלית ולחקור את הארץ ונופיה, לברר גם את תחושת השייכות הפרטית שלהם, את התוכן שהם יוצקים למושג "ישראלי" ואת מרכיבי השכול הפרטי של כל אחת ואחד מהם. האחים וההורים השכולים בחנו, ביחד ולחוד, את המפגש בין הסיפור האישי שלהם לסיפור הישראלי

של כלל אזרחי המדינה, בני כל הדתות, העדות והמגזרים. כולם, עולים וותיקים, דתיים וחילונים, מהעיר ומהפריפריה, נפגשו במסע הישראלי האישי, הכירו, למדו וחזרו הביתה עם טעם של עוד, וגם עם עוד חברים.

מסע ישראלי אישי רק יצא לדרך. ארגון יד לבנים מתכנן להמשיך את המסע גם בשנת 2023 ובשנים הבאות עם קבוצות נוספות, ולהפוך אותו לעוד אבן דרך חשובה ומשמעותית במסע של ארגון יד לבנים כבר שבעים וחמש שנה. "אני יכול להעיד מהזווית האישית שלי", משתף שר שלום מקק"ל. אימו היא אחות שכולה. אחיה, טוראי אבנר גץ, נפל במלחמת ששת הימים. "אימא שלי לא מדברת לצערי על השכול", מספר שר שלום. "היה לי חבר שקראו לו אבנר ולא העזתי להביא אותו הביתה אף פעם, כדי לא לצער אותה. כשאימא שלי חזרה מהמסע הישראלי האישי היא אמרה לי, 'שר שלום, פגעתם בול בין העיניים. זה בדיוק מה שהיינו צריכים'. באותו רגע הבנתי שעשינו מעשה נהדר".

תודה מיוחדת על המסע הישראלי האישי לשר שלום גרבי, לאריה מועלם, לדר"ר גרנית אלמוג ברקת, רכזת פדגוגית, לנור עאמר, מנכ"ל רשת מלונות קלאב הוטל, ולרז מזרחי, מנכ"ל קלאב הוטל טבריה. פרטים על מסעות נוספים יינתנו בהמשך. ■

אחים לדרך

מפגש אחים שכולים 2022

כנס האחים השנתי מטעם ארגון יד לבנים עמד בסימן "ובחרת בחיים" והביא סיפורים של אחים שכולים ממגזרים שונים שבחרו בחיים למרות הכאב. "כנשיא מדינת ישראל אני גאה כי אחרי עשרות שנים אושר החוק שמכיר באחים השכולים ומסדיר את מעמדם", אמר הרצוג לאחים בכנס. "אתם במידה רבה נושאים את לפיד הזיכרון"

מימין לשמאל: אריה מועלם, סמנכ"ל וראש אגף משפחות הנצחה ומורשת במשרד הביטחון, שר הביטחון היוצא בני גנץ, הנשיא יצחק הרצוג, הרמטכ"ל אביב כוכבי, יו"ר ארגון יד לבנים אלי בן שם

הרמטכ"ל אביב כוכבי: "צה"ל כל הזמן משפר יכולות, מפתח, ממציא והופך צבא יותר ויותר מתקדם. אנחנו עושים את זה כדי להיות צבא אפקטיבי, לעמוד במשימות, אבל גם כדי שמחיר הנפגעים יהיה הנמוך ביותר"

פרי. "אפשר להגיד בפה מלא – אנחנו לא שקופים". כאשר המנחה שלצידה ביקש לדעת מה זה אומר מבחינתה להיות אחות שכולה, השיבה נוי ש"ל להיות אחות שכולה זה להיות תמיד בתפר, בין הרצון להיות עצובה לרצון להיות חזקה. בין הרצון להמשיך להיות ובין הרצון להשתגע. זה אומר שאת תמיד תחיי את אחיך. זה להמשיך להיות, לתת יד לשכול, ולהמשיך לצעוד איתו.

"פעם ראשונה שאני יכולה להגיד – כואב לי גם, אני מתגעגעת", התייחסה לחוק. "הסיפור שלי, שלנו, גם חשוב, וראוי שישמעו אותו".

אנחנו לא שקופים

הכנס עמד בסימן "ובחרת בחיים" והביא סיפורים של אחים שכולים ממגזרים שונים שבחרו בחיים

ככל שנה גם השנה נערך מפגש האחים השנתי של ארגון יד לבנים באולם סמולארש באוניברסיטת תל אביב, בנוכחות כ-1,200 אחים ואחיות שכולים. זו הפעם הראשונה שהכנס מתקיים מאז אושר בכנסת חוק האחים השכולים שתיקן עוול היסטורי והכיר רשמית, לראשונה מקום המדינה, באחים ובאחיות השכולים כחלק ממשפחת השכול. "הכנס הוא ביטוי מופתי לעוצמה ולכוחות הנפש של משפחת השכול", אמר הנשיא יצחק הרצוג לבאי הכנס (שהתקיים ב-13.12). "כנשיא מדינת ישראל אני גאה כי אחרי עשרות שנים אושר החוק שמכיר באחים השכולים ומסדיר את מעמדם. אתם במידה רבה נושאים את לפיד הזיכרון. זו לא משימה פשוטה, אבל כשמסתכלים עליכם מבינים כמה עוצמות יש בכם".

מלבד הנשיא הרצוג כיבדו את הטקס בנוכחותם גם שר הביטחון היוצא בני גנץ, הרמטכ"ל אביב כוכבי, מנכ"ל משרד הביטחון אמיר אשל, אריה מועלם, סמנכ"ל אגף משפחות, הנצחה ומורשת במשרד הביטחון ונציגי משרדו, יו"ר המועצה הציבורית להנצחת החייל, פרופ' שלמה מור יוסף, אלי בן שם, יו"ר ארגון יד לבנים, מנכ"ל הארגון יובל ליפקין, פרידה שניידרמן, יושבת ראש ועדת אחים בארגון, ראשי סניפים בארגון, חברי הנהלה וצוות מטה הארגון, נציגי שב"כ, שב"ס, משטרה וקציני נפגעים. את הערב הנחתה, לצידו של מנחה הטלוויזיה ירון אברהם, נוי פרי, אחותו של סמל טל יפרח ז"ל, שנהרג במבצע צוק איתן. האירוע כלל הופעה של הזמר אברהם טל בליווי תזמורת צה"ל ותערוכת ציורים, צילומים ודברי אומנות של אחים שכולים, בניהולה של אוצרת הארגון רינה מוסקוביץ'. "סוף סוף יש הכרה רשמית באחים ובאחיות שכולים במדינת ישראל", אמרה נוי

"אנחנו צריכים אתכם, אתם זור הממשך"

את זה כדי להיות צבא אפקטיבי, לעמוד במשימות, אבל גם כדי שמחיר הנפגעים יהיה הנמוך ביותר". פרידה שניידרמן, יושבת ראש ועדת האחים בארגון ובעצמה אחות שכולה ממלחמת יום כיפור, ציינה שעד חקיקת החוק "אף אחד לא ידע להסתכל עליי ולשאול אותי איך קוראים לי", ואריה מועלם, סמנכ"ל אגף משפחות, הנצחה ומורשת במשרד הביטחון, הדגיש ש"האחים השכולים הם חלק בלתי נפרד מהמשפחות השכולות".

אלי בן שם, יו"ר הארגון, הודה לבני גנץ שליווה את ארגון יד לבנים וסייע מאוד לקידום חוק האחים השכולים ובירך אותו ואת הרמטכ"ל כוכבי לקראת סיום תפקידם. "לפני 26 שנה הצטרפתי למשפחת השכול עם נפילת בני קובי", שיתף בן שם. "אחרי שנתיים נהייתי ליו"ר הארגון. התחלתי לשאול

אלי בן שם: "עד היום לא יכולנו להגיע לכלל האחים השכולים בארץ, כי לא היה חוק ולא היו לנו השמות שלהם. עכשיו הציווי שלנו הוא להגיע לכל אחד מהאחים, לחבק אותם, לעזור לו ולתמוך בו"

'איפה האחים'. אמרו לי, 'עזוב אותם'. מה זה 'עזוב אותם'? אלה הילדים שלי. עברנו תהליך מאוד ארוך. כשפרידה (שניידרמן) הצטרפה לארגון, ביקשתי שתביא אחים שכולים, כדי שאוכל לשמוע אותם. אחרי שהאח השישי דיבר, לא יכולתי לשאת את הכאב. יצאתי החוצה והתחלתי לבכות בכי תמרורים. נשבעתי אז, 'אני חייב לשנות את זה'. אני חושב שהיום סגרנו מעגל".

בן שם קרא לאחים שכולים נוספים להצטרף כחברים לארגון. "אנחנו צריכים אתכם, אתם דור ההמשך. עד היום לא יכולנו להגיע לכלל האחים השכולים בארץ, כי לא היה חוק ולא היו לנו השמות שלהם", גילה. "עכשיו הציווי שלנו הוא להגיע לכל אחד מהאחים, לחבק אותם, לעזור לו ולתמוך בו". ■

שר הביטחון היוצא בני גנץ: "במשך שנים לא קיבלתם את ההכרה הראויה מהמדינה. טוב שהבנו את זה וראינו אתכם והעברנו את חוק האחים השכולים"

למרות הכאב; ורד וספי איבדה את אביה, סא"ל יואב וספי, במלחמת יום כיפור, את אחיה, רב"ט ארגון וספי, בפעילות מבצעית בלבנון ואת בן דודה, סגן אורי מעוז ז"ל. היום היא עוסקת באומנות. אחיותיו של רס"מ כמיל שאנן ז"ל סיפרו על "מרכז כמיל לערכים" שהקימו, בהשראת אחיהן; טארד סואעד, אחיו של סמל ראשון עומר סואעד, סיפר איך לקח אחריות על המשפחה כולה בעקבות האסון וגם על שני הבנים של עומר, שבחרו להתגייס למשטרה; ורחל גולן, אחותו של טוראי יעקב ג'קי משיח, שיתפה איך היא ממשיכה את דרכו של אחיה גם כשהיא כבר סבתא לנכדים.

"במשך שנים לא קיבלתם את ההכרה הראויה מהמדינה", אמר שר הביטחון גנץ לאחים השכולים, "וטוב שהבנו את זה וראינו אתכם והעברנו את חוק האחים השכולים".

הרמטכ"ל, אביב כוכבי, שיתף את הקהל במאמצי צה"ל שמשפחת השכול לא תגדל עוד. "אני לא רוצה לצייר חזון לא ריאלי ואופטימי מדי, אבל אני רוצה לומר מה אנחנו עושים כדי לתרום את חלקנו הצנוע", אמר. "צה"ל כל הזמן משפר יכולות, מפתח, ממציא והופך צבא יותר ויותר מתקדם. אנחנו עושים

"המרחק מאז שהתראינו הולך וגדל"

בשנים האחרונות יש יותר ויותר הורים שכולים בגיל המבוגר המאוחר. ארגון יד לבנים מקדיש מחשבה ותשומת לב רבה להורים השכולים בגיל השלישי. שלושה הורים שכולים מספרים על הבן שנפל ועל ההתמודדות עם השכול בגיל זקנה

בפעילות מבצעית בשנת 1975, בגיל 22. בחור יפה תואר וברוך כישרונות.

"יש תקופות שאני הולך לנפתלי גם פעמיים בשבוע", אומר יצחק. "אני מדבר אליו ואני משקה עם צינור מים את הפרחים שיש על הקבר שלו וזהו. מה אפשר לעשות יותר? אני אומר לו שאנחנו מתגעגעים

כבר יותר מארבעים ושבע שנה, בכל יום שישי, עולה יצחק שרייר לקבר בנו, סרן נפתלי שרייר ז"ל, בבית העלמין הצבאי בחיפה. שרייר, שורד שואה ואב שכול, גאה לציין שהוא כבר "בן תשעים ושתיים וחצי", אבל עדיין נוהג בכוחות עצמו. נפתלי היה בנו בכורו. טייס חיל האוויר שנהרג

יצחק שרייר עם תמונות בנו סרן נפתלי שרייר ז"ל. צילום: גלית אנדצויג

אליו. אני יכול להגיד לו משהו יותר מזה?" ככל שמדינת ישראל מתבגרת, יש יותר ויותר הורים שכולים בגיל השלישי, בכלל זה בגיל השלישי המאוחר. כמו יצחק שרייר יש עוד רבים אחרים. בארגון יד לבנים משקיעים מחשבה רבה בניסיון לקדם חוקים שיקלו על אותם הורים מבוגרים, בהם הורים שכולים בגיל זקנה.

יצחק שרייר, אביו של סרן נפתלי שרייר ז"ל: "כשמזדקנים יש יותר זמן ויותר מחשבות. אני יושב בבית, ליד השולחן, והתמונות שלו תלויות מולי ואני כל הזמן רואה אותו"

ד"ר רות מלקינסון, עובדת סוציאלית קלינית, מרכזת תחום ההכשרה במרכז הבינלאומי לחקר אובדן, שכול וחוסן נפשי באוניברסיטת חיפה, וד"ר ליאורה בר-טור, פסיכולוגית קלינית, היו מהחלוצות בארץ שחקרו וטבעו את המונח "שכול מזדקן". במחקרים שלהם מצאו השתיים שגם עשרות שנים אחרי מות הבן או הבת, ההורים הקשישים מתארים קשר רגשי עמוק וחזק אליו. לקשר הזה מתווספת גם דאגה שעם מותם לא יהיה מי שיזכור את הילד שאיננו.

מחקר שעשתה לפני כמה שנים ד"ר רונית שלו, יו"ר שותפה של הפורום הבינתחומי של אבל ושכול בישראל ועמיתת מחקר במרכז הבינלאומי לחקר אובדן, שכול וחוסן נפשי באוניברסיטת חיפה, מטפלת

"הזמן שחלף לא רלוונטי", ד"ר רונית שלו

גוף-נפש במרפאה לילד ולנוער בבית החולים העמק ומרצה במכללת עמק יזרעאל ובמרכז שילוב, הראה שהורים שכולים רואים בבן או בבת שנפלו את הדמות שהייתה הכי דומה וקרובה להם. "כשהוא מת, הם מרגישים שהם איבדו את התקווה לעתיד, וגם איבדו את מי שלדעתם אמור היה לטפל בהם ולדאוג להם גם בזקנתם", אומרת לנו שלו. "הזמן שחלף לא רלוונטי. ההפך. בבת אחת לזמן אין משמעות. זה מאוד קשה".

"חושב עליו כל הזמן"

"זה קשה, אבל זה מה יש", אומר יצחק שרייר. "אין ברירה. זה לא נהיה קל יותר עם השנים", הוא מסכים, "ההפך. כשמזדקנים אז יש יותר זמן ויותר מחשבות. אני יושב בבית, ליד השולחן, והתמונות של נפתלי תלויות מולי, בכל מיני צורות, ואני כל הזמן רואה אותו. תמונות שלו עם המדים, כשהוא היה טייס. והוא תמיד חסר".

הוא יליד פולין. שלוש פעמים כמעט הוצא להורג בשואה והצליח לברוח. על קורותיו בשואה אף כתב ספר, "תושייה ומופת". מייד עם קום המדינה עלה לארץ. אחריו הגיעו לכאן גם אביו ואחיו, שכמוהו שרדו את השואה. "התגלגלתי ברחובות", הוא אומר. "ישנתי על ספסלים ברחוב. לא הייתה לי אפילו פרוסת לחם. לאט לאט התגברתי".

יצחק התגייס לצה"ל והיה אזרח עובד צה"ל ארבעים שנה. הוא נשא לאישה את שרה, שממנה התאלמן לפני ארבע שנים ונולדו להם שלושה בנים. נפתלי ז"ל היה כאמור הבן הבכור. תלמיד מצטיין שהשלים כבר בתיכון לימודי הנדסאי מכונות. "ילד מיוחד", אומר יצחק. "משהו שקשה לספר. מוצלח בצורה בלתי רגילה.

"אני לא רציתי שיהיה טייס", הוא מגלה. "אבל לקחו אותו לבחינות טיס בחיל האוויר והוא עבר את המבחנים בקלות ונשאר. אי אפשר היה להתנגד לו". סרן נפתלי שרייר שירת כטייס קרב. הוא נהרג במאי 75' במהלך אחת הטיסות שלו. "המטוס התקלקל. נפתלי כבר קיבל אישור לנטישה, אבל הוא נטש כשהיה מאוחר מדי. הוא נטש לכיוון הים", משחזר יצחק. "תשעה ימים לא הצליחו לחלץ אותו. אני לא יודע מה מצאו אחרי תשעה ימים, אבל הייתה לוויה". יצחק שרייר מדבר בהרחבה על הקושי שהיה

רות ואהרון יערי. במסגרת: תמונת בנם אורן ז"ל. צילום: אלי דסה

לחיות, מה שיש זה נפלא ומה שאין זה נורא, וגם עם זה חיים", היא אומרת וממשיכה בהומור, "את יודעת למה אנשים לא הולכים ברחוב עם צידנית? כי החיים זה לא פיקניק".

**רות יערי, אימו של סמל אורן יערי ז"ל:
"אם זה יותר קשה כשמתבגרים? אני לא
יודעת. קשה למדוד. זה ישנו תמיד. זה
מלווה אותי. לחשוב כל פעם מה אורן
יכול היה להיות"**

היא נשואה לאהרון, 88, יו"ר סניף יד לבנים ברמת גן. אב שכול ונכה צה"ל. אהרון נפצע במהלך שירותו הצבאי, בגיל תשע עשרה. "אני אומרת תמיד שכשהתחתנתי איתו, הוא כבר היה סוג ב'", צוחקת רות.

אורן ז"ל היה בן הזקונים שלהם. "כל הורה שכול חושב שהבן שלו היה פאר היצירה", מתאר אהרון, "אני רק יכול לומר שאורן היה ילד מוכשר, מיוחד ונעים.

"השכול הוא תמיד קשה", הוא אומר, על השכול

בבית בעקבות האסון. "נשארו שני ילדים קטנים", הוא אומר. "ילד בן שבע עשרה וילד שני בן שש או שבע. מצבה של אשתי לא היה טוב. אני זוכר שאחד הבנים אמר לה, 'אנחנו האחים איבדנו אח. את איבדת בן. ואנחנו רוצים את אימא. אין לנו אימא'. אז המצב התחיל להשתפר".

אחרי שאשתו נפטרה, עבר נפתלי מהדירה שבה גרו יחד לבית הורים. יש לו קשר הדוק עם שני בניו. יש לו גם נכדים ונינים. "אנחנו מדברים הרבה מאוד על נפתלי", הוא אומר, על השיחות שלו עם בניו. "שואלים אותי כמה אני חושב על נפתלי", הוא אומר. "אני עונה ככה, 'אני חושב עליו כל הזמן'".

"החיים זה לא פיקניק"

רות יערי, 85, הייתה בסך הכול בת 54 כשבנה, סמל אורן יערי, נפל, בדצמבר 1991. "עבדתי בחינוך מיוחד, לימדתי ילדים עם בעיות למידה קשות, אבל אחרי שאורן נפל, בסוף אותה שנת לימודים, פרשתי", היא מספרת.

בהתחלה למדה בכל מיני קורסים, "להסיח את דעתי", היא אומרת. אחר כך התחילה לצייר ואז לפסל. היום הפסלים שלה עוסקים הרבה מאוד בנושא האימהות דווקא. "יש לי מוטו שלפיו אני משתדלת

אי אפשר לחלוק

28 שנים הלך אהרון לבית העלמין, אל אורן, פעמיים בשבוע. פעם אחת עם רות ובפעם השנייה לבדו. לפני שלוש שנים נפל, והיום הוא מוגבל בתנועה. הוא עדיין הולך לבית העלמין, אבל רק עם רות. "בכל זאת לא ויתרתי", הוא אומר. לבקשתם של אהרון ורות, אורן נקבר בבית העלמין האזרחי. משני צדדיו הם קנו שתי חלקות קבר נוספות, לשניהם. "והמקום מטופח עם ערוגות צמחים ואנחנו דואגים לזה ובאים כל שבוע", מעידה רות.

כמו יצחק שרייר גם הם עברו מהבית הפרטי הגדול שבו התגוררו קודם, לדירה קטנה יותר, אם כי לא בבית הורים. לרגל המעבר היו צריכים לפרק את החדר הישן של אורן. "יש לנו פינה לדברים שלו בבית החדש, אבל ברור שזה היה קשה", כך אהרון. יש להם, לרות ואהרון, עוד שני בנים וגם נכדים ונינים. "מקסימים, מוכשרים, כל מה שאורן יכול היה להיות", אומרת רות.

"כולם כמובן יודעים על אורן, אבל לא עוסקים בזה הרבה", מגלה אהרון. "למרות שאני כל הזמן נזכר בו. אני לא אומר את זה בקול רם. כל הנושא של השכול, אי אפשר לחלוק אותו".

ועם רות?

"לא. אותו דבר. ברור לשנינו שאנחנו חושבים על זה הרבה, אז מה יש כאן לדבר. כשאני חושב על זה באמת, אז גם אין לנו מה להגיד בעניין. לי ברור מה היא חושבת ולה ברור מה אני חושב". ■

והזקנה. "לצעירים ולמבוגרים. אין גם יום מסוים שבו מתחיל 'הגיל השלישי'. זה דבר הדרגתי. עדיין, כמבוגר, יותר קשה שהבן נפל. הוא יותר חסר. גם כי הוא היה אצלנו הצעיר ביותר. מדי פעם אני חושב, 'כמה נחמד אם הוא היה כאן'. השכול בא לידי ביטוי יותר כשמתבגרים. אני חושב שאני חושב עליו היום יותר, ושהוא חסר לי יותר, כן. אמרתי פעם שאני

אהרון יערי: "השכול הוא תמיד קשה. עדיין, כמבוגר, יותר קשה שהבן נפל. מדי פעם אני חושב, 'כמה נחמד אם הוא היה כאן'. השכול בא לידי ביטוי יותר כשמתבגרים. אני חושב שאני חושב עליו היום יותר, ושהוא חסר לי יותר, כן. הגעגועים יותר גדולים"

איבדתי גם בן וגם חבר. אנחנו היינו שוחים יחד בים והיו לנו הרבה דברים משותפים וכל זה כמובן איננו. "הגעגועים יותר גדולים. המרחק מאז שהתראינו פעם אחרונה הולך וגדל".

רות: "אם זה יותר קשה כשמתבגרים? אני לא יודעת. קשה למדוד. זה לא דבר שניתן למדידה. זה ישנו תמיד. זה מלווה אותי. לחשוב כל פעם מה אורן יכול היה להיות. הנה, אני יושבת על הכורסה בסלון ומולי יש תמונה של אורן".

*8381

מספר טלפון מקוצר לארגון

צילומים: אלי דסה

"ישטבח שמו"

חיים כהן, אחד השפים האהובים והמצליחים בארץ, עדיין קורא לעצמו טבח, עושה סלפי עם כל מי שמבקש ממנו, חושב שפסיכולוגים צריכים לשאול את המטופלים שלהם קודם כול 'איזו קציצה אימא שלך הכינה לך', וממליץ לכל הורה לדעת לבשל לילדים שלו עשרה מתכונים קבועים. שיחה אישית על זיכרונות, על אוכל ועל געגועים

"פסיכולוגים צריכים להתחיל עם המטופלים שלהם עם 'איזה מרק אימא שלך בישלה', או 'איזו קציצה אימא שלך הכינה לך'. אוכל הוא מפתח לנשמה. 'אני רואה את זה במאסטר שף', הוא ממשיך. 'אנשים נמסים ברגע שאתה מתחיל לדבר איתם על האוכל שהם גדלו עליו. ואני חושב שהפסיכולוגיה מפסידה את הפרק הזה. הם לא מוכנים להקשיב. כי זאת חוכמת רחוב."

ה שף חיים כהן לא מבין למה פסיכולוגים לא מבררים אצל המטופלים שלהם, קודם כול, מה אימא שלהם בישלה להם. "פסיכולוגים משקיעים המון זמן ומטופלים משקיעים המון כסף בשביל להגיע ל'קישקעס'", הוא אומר. "התראיינתי פעם אצל פרופסור יורם יובל. הוא אמר לי, 'אתם עושים עניין מאוכל'. אמרתי לו, 'ואתם מבזבזים המון זמן כדי להגיע ללב של המטופל'."

כל התמונות, לא משנה מה, לא משנה מי, יאללה".
בשונה משפים אחרים.

"שונה, כי אני חושב שהדור הצעיר יותר, קשה לו המעמד. אני באתי למעמד הזה עם קילומטראז' ארוך. באתי מהעולם הישן לתוך העולם החדש, אז באתי עם גלגלים עם לחץ אוויר טוב. אני מצליח לנסוע, לעבור בגשם ולא להירטב. הצעירים, הם בלחץ של האינסטגרם, ומה יגידו".

גם לך יש אינסטגרם.

"יש לי, בגלל שמכריחים אותי, תעלה את זה, תעלה את ההוא, אבל אני לא עובר בזה".

עוגן לכל החיים

האוכל שבישלה לו אימא שלו הוא חלק מתעודת הזהות שלו. "אני חושב שכל הורה, אימא, בית, צריך לבחור בין עשרה לחמישה עשר מתכונים", הוא אומר. "זה תמיד צריך לחזור על עצמו. אני מסתכל על חוכמת הזקנות. תמיד אותו אוכל בשישי-שבת ובחגים. אני זוכר שיחות של אימא שלי עם השכנות לפני פסח, 'מה נבשל', 'אולי נעשה משהו חדש'. מדברות, ועושות אותו אוכל".

"בסוף, האוכל שחוזר על עצמו, זה עוגן בחיי הילד, שמלווה אותו כל החיים", מסביר כהן. "לזה הוא מתגעגע. לזה הוא חוזר מבית ספר ואת זה הוא לוקח איתו לחיים. אז זה לא שעכשיו יהיו לך עשרה ספרי בישול ותעשי לו קרפצ'ו. קרפצ'ו שיאכל בחוץ. יש מסעדות לזה. אני מדבר על אוכל של אימא. עשרה מתכונים. אוכל שיחזור על עצמו".

זו הסיבה, כהן אומר, שאוכל מחובר אצלנו גם לזיכרונות ולגעגועים. "בסוף, אוכל שאימא מכינה לילד שלה, שהוא אוהב, שהוא מחכה ליום מסוים שיש בו מאכל מסוים, הוא חיבור מוחשי. הזיכרון של האוכל הוא לא רק בראש. זה זיכרון נוגע. אתה עושה אוכל של אדם שאהבת והוא איננו ואתה אוכל אותו. זה מחבר את כולם".

פסק זמן מהמסעדות

בתור ילד חלם להיות שחקן. הוריו רצו שיהיה עורך דין או רופא. "לזכותם ייאמר, שלא משנה מה נהייתי, טבח, תמיד הם עמדו מאחוריי. כשהגעתי לטלוויזיה, זו בכלל הייתה גאווה גדולה. אימא שלי כבר הייתה אז בהוספיס. הטלוויזיה הייתה בלובי. כל

כהן הוא ללא ספק אימפריה. אחד השפים הבכירים, המוערכים והאהובים בארץ. רק השנה חגגה אחת המסעדות שלו, "יפו תל אביב", עשור לקיומה. אירוע ראוי לציון במדינה שבה אורך החיים הממוצע של מסעדה הוא פחות משנה. כהן היה כאן כמובן הרבה קודם, עם "קרן" המיתולוגית ו"דיקסי" ו"פילדלפיה" שבאו אחריה. מאז החל לצלם, לפני עשרים וחמש שנה כמעט, את "שום, פלפל ושמן זית", אז לערוץ הראשון, הוא הפך לפנים מוכרות בכל בית. בשנים האחרונות הוא מכהן כשופט בתוכניות "MKR המטבח המנצח" וב"מאסטר שף". "כשיש לך מסעדה, אז אתה מדבר לנישה מסוימת של אנשים", הוא אומר. "אבל כשאתה בטלוויזיה, אז אתה מדבר לכל עם ישראל. אז כשחיים כהן הולך ברחוב, חצי עם ישראל מרגיש כאילו אכלת אצלו ארוחת שבת?"

"כן, כולם. 'שום, פלפל ושמן זית' הייתה משודרת תמיד לפני ארוחת שבת, בשבע בערב. כל המשפחה

"במעלית בבית חולים מישוה ביקש ממני סלפי. הצטלמתי. אם אני אומר 'לא', אז אחרי זה אני הולך עם זה. 'למה אמרתי לו לא'. אני מעדיף להרביץ את כל התמונות, לא משנה מה, לא משנה מי, יאללה"

הייתה רואה, הולכת לאכול, ואני כאילו חלק מהמשפחה. זה נשאר מאז. גם דרך 'מאסטר שף'".

גלגלים עם לחץ אוויר טוב

כהן נולד וגדל בשכונת קריית שלום בתל אביב והיה בן יחיד. "גדלתי בשכונה שבה רוב האנשים חיו מהיד לפה", הוא אומר. "אבל תמיד הייתה עזרה הדדית, דרך ארץ, חום אנושי. אני הולך עם זה עד היום. גם קל לי לעשות את זה. אני לא סובל. אני אתן לך דוגמה, סלפי. אני החלטתי שאני לא מתעמת עם אלה שרוצים סלפי. גם במקומות שזה לא מתאים לי. במעלית בבית חולים מישוה ביקש ממני סלפי. הצטלמתי. אם אני אומר 'לא', אז אחרי זה אני הולך עם זה. 'למה אמרתי לו לא'. אני מעדיף להרביץ את

"כולם חולמים על 'מסעדה'. במציאות מסעדה זה גיהינום. מתח, לחץ, ביקורת! לכול אחד יש מה להגיד. ההוא מת על האוכל, ההיא לא אהבה"

לך למי להגיד 'אימא'. אתה מזדקן בבת אחת. אז משהו מת בי. לא היה לי את העניין הזה, של לארח במסעדה. לקח הרבה זמן עד שזה שוב ניצת ואמרתי, 'בא לי'."

נגיעה מעבר לחך

על "מאסטר שף" אומר כהן שזו "תופעה". השנה חגגה התוכנית עונה עשירית וכהן מעיד שהוא עדיין נהנה לעשות אותה. "אני נהנה להיות חלק מהדבר

יום שישי שהיה 'שום, פלפל ושמן זית', היו מוציאים את כל המיטות ללובי. והיא הייתה אומרת לכולם, 'ששש... עכשיו הבן שלי בטלוויזיה'."

אתה עדיין אומר "טבח", לא שף. "כן. 'ישטבח' שמו..."

הוריו נפטרו בהפרש של שלושה חודשים זה מזה. אחרי שנפטרה אימו, לקח פסק זמן מעסקי המסעדות לעשר שנים. "לקחתי פסק זמן מהמסעדות, לא מהאוכל", הוא מדגיש. "כי במסעדה, מעבר לבישול, יש את נושא האירוח, ולא היה לי את זה יותר. "יש משהו, כשאתה נפרד מההורה שלך, שאתה מזדקן בשנייה", הוא אומר. "אתה כבר לא ילד של אף אחד. הייתי בן 42 כשאימא שלי נפטרה והרגשתי שהזקנה קופצת עליי. כבר הייתי חמור גדול. הייתי בא לאימא שלי, היא הייתה דוחפת לי חמישים שקל, 'תקנה לך משהו'. או שהיא הייתה מתקשרת, 'מה אתה רוצה שאני אבשל לך'. פתאום היא מתה ואין

לא נכון בחיפה או בעכו", הוא מסביר. "מה שטעים פה, לא טעים שם".

מה למשל?

"אבקות מרק. אבקות מרק היום בשביל השפים זה דגל שחור. אבל אבקות מרק באה מתקופה מסוימת, ממעמד סוציו-אקונומי מסוים. אני לא יכול עכשיו להגיד שזה רע, כי אני בעצם אומר על כל האימהות של פעם שהן בישלו לא טוב".

מנטור

הוא בן 62. "גיל שישים זה סמן שאומר, אוקיי, מפה אני עושה את מה שבא לי", הוא אומר.

אז מה אתה עושה שבא לך שלא עשית קודם?

"כמו מטומטם אני פותח עוד מסעדות".
ובכל זאת, כהן הפסיק לעבוד בשבת. סופי השבוע מוקדשים למשפחה. לרעייתו סיגל ושלושת ילדיהם. "יש לנו שתי ארוחות שהן הכי חשובות בשבוע", הוא אומר, "זו הארוחה של שישי בערב וארוחת בוקר של שבת, כשכולם קמים ויושבים יחד".

מי מבשל?

"אני".

מה אתה מבשל להם?

"אוכל שהם אוהבים, ירקות מבושלים, דגים. אורז – תמיד. בחורף תבשילים של בשר, צלי, סופריטו. בשבת בבוקר, כשחורף, חמין מקרונים בקיץ הם יותר רוצים רוסטביף".

בקרוב מתכוון כהן לפתוח מסעדה כשרה בבני ברק. "אם כשרה אז עד הסוף", הוא מחייך.

הוא מודה שהיום הוא כבר סוג של "מנטור". "אנחנו בחיים האלה כמו במרוץ שליחים", הוא מסביר. "מדור לדור אנחנו מעבירים את ה'מקל'".
"אני חושב שזו מתנה לעולם שיש אנשים ששמים רגל על הברקס קצת", הוא אומר בכל הנוגע לטבעונות שמגיעה ליותר ויותר מטבחים בארץ. "הטבעונות לא משנה מאיזו סיבה, אם בגלל חמלה, או עולם ירוק יותר, אומרת, 'בואו נשים רגל על הברקס, נאכל יותר בריא, נעשה יותר טוב לכדור הארץ'. אני חושב שזה מבורך. אני לא עוסק בנבואות, אבל יכול להיות שכולנו נהיה טבעונים יום אחד".

ואתה?

"אני אוכל בשר, אבל אני אוכל הרבה פחות ממה שהייתי אוכל פעם..." ■

שנותן כמה לאנשים ועוזר להם להגשים חלום", הוא אומר. "כולם חולמים על 'מסעדה'. במציאות מסעדה זה גיהנום. מתח, לחץ, ביקורת! לכל אחד יש מה להגיד. ההוא מת על האוכל, ההיא לא אהבה. ואתה הולך עם זה הביתה. מישוהו כותב ביקורת, 'הייתי. לא נהניתי'. אתה לא יודע מה לעשות. זה עסק שמי שאין לו 'עור', ולב, להכיל את הדבר הזה, עדיף שלא ייכנס לזה".

אתם מדברים בתוכנית הרבה על "אוכל מנחם".

מה זה בעצם?

"כשאנחנו אומרים 'אוכל מנחם' אנחנו מתכוונים

"נסעתי למסעדות של שלושה כוכבים, שני כוכבים, הכי יוקרתיות. ואכלתי שם אוכל שלא הבנתי, כי הוא היה חדש לי. אחרי שבוע שאכלתי בכמה מסעדות כאלה הייתי חוזר לארץ, מתקשר לאימא שלי ואומר, 'אימא, תכיני פסוליה ואורז. אני חייב לנקות את הגוף'"

לאוכל שמזכיר לנו משהו שאנחנו אוהבים. אם זה 'זורק' אותך לילדות, או למשהו שקשור לאימא. יש בזה נגיעה ברגש, מעבר לחד.

"אחרי שכבר הייתה לי מסעדה, החלטתי לעשות טיולי אוכל בעולם", הוא ממשיך. "בעיקר בצרפת. נסעתי למסעדות של שלושה כוכבים, שני כוכבים, הכי יוקרתיות. ואכלתי שם אוכל שלא הבנתי, כי הוא היה חדש לי.

"אוכל שהוא חדש לך, זה משהו אינטלקטואלי. אתה טועם ומנסה לפענח. אחרי שבוע שאכלתי בכמה מסעדות כאלה הייתי חוזר לארץ, מתקשר לאימא שלי ואומר, 'אימא, תכיני פסוליה ואורז. אני חייב לנקות את הגוף'.

"כשאכלתי את האוכל של אימא שלי, לא הייתי צריך לפענח ולחשוב על כלום. שם הנחמה".

כהן מאמין שלאוכל יש "טריטוריה". "מה שנכון בבני ברק לא נכון בתל אביב ומה שנכון בשדרות

דלית אל כרמל – "לא רק פיתה דרוזית ושוק"

סיור בדלית אל כרמל שלא הכרנו, בסמטאות השכונה העתיקה, בין הבתים, החצרות והאנשים, עם איבתיסאם חלבי, תושבת המקום ומדריכת טיולים

חשבה על פרויקטים שישדרגו את הסיורים שלה. היא יזמה "פרויקט עציצים ופרחים", שבמסגרתו היא ממחזרת וקונה עציצים שאותם מטפחים תושבי השכונה העתיקה בדליה. "מי שמגיע לדליה, כל העציצים הכחולים הם שלי", היא צוחקת. לפני כשנה הקימה יחד עם השותף שלה, גם הוא מורה דרך, אלון מקלדה (שאחראי על מרבית הצילומים בכתבה הזו), את "בית סיתא", מרכז אירוח ומורשת לעדה הדרוזית. "רציתי שמי שיבוא לטייל בדליה יכיר את הדרוזים מהבתים והחצרות, מהאוכל והחפצים והמפגשים איתנו, המקומיים", היא מסבירה, ואלון מוסיף שיעשה "כל מה שיקדם את דליה".

בחרנו לסייר עם איבתיסאם בין הבתים והחצרות

איבתיסאם חלבי הייתה בכלל מורה לאנגלית. אחרי עשרים שנה שבהן עסקה בהוראה החליטה לעשות קורס מורי דרך. היא יצאה לחופשה ללא תשלום ממערכת החינוך ולא חזרה אליה. "רציתי להגשים חלום: לטייל בארץ במקומות שלא הכרתי. לא ידעתי שהקורס הזה ישנה את חיי ויגרום לי לעזוב את מערכת החינוך", היא אומרת. בדרך הספיקה לעשות תואר שני בלימודי ארץ ישראל, וכבר יותר מארבע שנים שהיא מדריכה סיורים בכפרים הדרוזיים בצפון הארץ.

היא עצמה תושבת דלית אל כרמל ("דליה", בקיצור), בת למשפחת חלבי המפורסמת ואם לשלוש בנות. בתקופת הקורונה, כשלא הייתה לה עבודה,

בגלריה של סם חלבי. צילום: אלון מקלדה

איבתיסאם בבית הצמר "סוף". צילום: לימור ארז

כנאפה. צילום: באדיבות כנאפת אלבלד

של דלית אל כרמל, היישוב הדרוזי הגדול בארץ. שמו של היישוב, שפירושו "גפן הכרמל", בא מהכרמים המקיפים אותו. נהנינו מצבעים, מראות, קולות וריחות שלא הכרנו קודם בדליה. "דלית אל כרמל", אומרת איבתיסאם, "היא לא רק פיתה דרוזית ושוק".
אורך הסיור כשלוש שעות וחצי והוא מתאים לכל גיל. אפשר לסייר לבד ואפשר גם בהדרכת איבתיסאם או אלון, השותף שלה. אנחנו ממליצים הפעם על סיור מודרך עם איבתיסאם שמכירה כל פינה בדליה, גם מקומות פחות מתוירים. שווה טיול!

כנאפת אלבלד

מתחילים את הבוקר עם משהו מתוק. איבתיסאם ממליצה על אחת משפע הקונדיטוריות שיש בדליה או על אחד מבתי הקלייה. אנחנו בחרנו בכנאפת אלבלד, כנאפה בייצור ביתי מלא. בקונדיטוריה עושים גם סדנאות להכנת כנאפה ואפשר להצטרף. יש היום בדליה קונדיטוריות משובחות, גם ביתיות, וברכות מהן מתקיימות סדנאות. אפשר לעשות גם יום של "סיור קולינרי", בהדרכת איבתיסאם, בהדרכתו של אלון או לבד. אבל זה כבר לטיול אחר.
עם טעם הכנאפה בפה איבתיסאם מספרת על העדה הדרוזית וגם על דליה.

הגלריה של סם חלבי

צייר ואומן. עבודות של סם מוצגות היום בגלריות בכל העולם. הוא התחיל לצייר בגיל צעיר דוגמאות על מטפחות מסורתיות. אימא שלו הייתה רוקמת את הדוגמאות ומוכרת אותן בשוק. במהלך הביקור בגלריה סם מספר את סיפור חייו ואפשר ליהנות מהעבודות שלו.

"סוף" - בית הצמר והסריגה

ממוקם בכניסה לשכונה העתיקה בדליה. "חנות ממתקים", מתארים אותה, למי שאוהב סריגה ויצירה בחוט. את המקום, מספרת איבתיסאם, הקימה מהא קדור, אישה דתייה שעסקה בתכשיטנות ועשתה הסבה לצמר. היום הבנות של מהא עובדות יחד איתה, ובמקום אפשר למצוא בובות צמר עבודת יד ופריטים ייחודיים נוספים. מי שירצה יוכל גם כאן להשתתף בסדנה. אם האורחות במקום הן נשים בלבד, מהא גם מספרת את הסיפור שלה.

בית סיתי מבפנים. צילום: אלון מקלדה

בית סיתי

מאחורי היוזמה של הקמת בית סיתי (הבית של סבתא שלי) עמדה השאיפה להעניק למבקרים חווית פולקלור אותנטית ולהמחיש להם את נוף ילדותם של אנשי דליה דרך אלמנטים קטנים. הסבתא היא זו שמארחת, מגבשת, מחבקת ואוהבת, אומרים בבית סיתי. זו בדיוק התחושה שהם רוצים שהאורחים שלהם יחוו במקום.

סמטאות השכונה העתיקה

על הקירות תבליטי אומנות, שרובם נעשו על ידי אומניות תושבות דליה. בסמוך נמצאת מאפיית אלפראן. בעל המאפייה, פח'ראלדין, מסביר פנים ושופע סיפורים על היותו אדם דתי, על הדת הדרוזית וגם על המאפייה שלו, שמשלבת בין מזרח למערב. קחו מאפה טרי לדרך כי אנחנו ממשיכים לטייל

טעימות בבית סיתי. צילום: אלון מקלדה

בסמטאות הקטנות והיפות עם הבתים הציוריים ועם הרבה מאוד סיפורים, בדרך אל בית העם.

בית העם

כאן תוכלו לשמוע על גלגול נשמות אצל הדרוזים ועל ההבדלים בין קבורה צבאית לאזרחית. לוויית אזרחיות יוצאות מבית העם והקבורה היא ללא מצבה וללא שם. יוצאים מכלל זה בתי הקברות הצבאיים של הדרוזים, שם יש מצבות.

ח'לוה

בית התפילה הדרוזי. מעניין לראות את בית התפילה שבכוונה הוא צנוע ולא בולט למרחוק. במקום יש תצפית יפהפייה על עספיא השכנה ועל דליה. לפני עשרים שנה איחדו את שתי המועצות

אומנות על הקירות. צילום: איבטיסאם חלב

בית הקיץ של לורנס אוליפנט ואשתו אליס, היום בית יד לבנים. צילום: אלון מקלדה

המקום הקדוש של הנביא אבו אברהים. צילום: אלון מקלדה

איבתיסאם חלבי. צילום: סם חלבי

המקומיות לעיר אחת, "עיר הכרמל". בהמשך בוטל האיחוד. איבתיסאם צוחקת שחצי מנשות עספיא נישאו לגברים מדליה והם חיים יחד בדליה וההפך. אנחנו ממשיכים בין הסמטאות לעבר בית אוליפנט.

בית אליס ולורנס אוליפנט (היום בית יד לבנים)

הבית נבנה על ידי לורנס אוליפנט בשנת 1884 כבית קיץ לו ולאשתו אליס. יחד איתם התגורר בבית נפתלי הרץ אימבר, מחבר "התקווה" ומזכירו של אוליפנט. בשנת 1980 הקים אמל נסראלדין, בעצמו אבא וסבא שכול, את בית יד לבנים הדרוזי. בזכות נסראלדין הוסב שנה אחר כך בית אוליפנט לשמש כבית יד לבנים וכאתר הנצחה לכלל החללים הדרוזים שנפלו במלחמות ישראל. היום כבר מדובר במתחם. יש במקום אנדרטה לחללים הדרוזים וגם מכינה קדם צבאית, "כרם אל", המכינה הקדם צבאית הדרוזית-יהודית היחידה בארץ.

המקום הקדוש מקאם אבו איברהים

נמצא בקרבת בית אוליפנט. אבו איברהים הוא אחד מהנביאים מייסדי האמונה הדרוזית ומפיציה במאה ה-11. מדובר באתר דתי ובאחד המקומות החשובים לבני העדה.

מי שסייר עם איבתיסאם יוכל בשלב הזה להתארח בבית מסורתי של אחת מחברותיה. בבית יש תלבושות מסורתיות ומי שרוצה מוזמן להשתתף גם בטקס חתונה. איבתיסאם מספרת במקום על מעמד האשה בחברה הדרוזית ועל השינויים שהחברה הדרוזית עברה בשנים האחרונות, בין השאר בכל הנוגע לילודה, נישואים, גירוש ועוד.

אירוח בתי או שוק

רעבים? זה הזמן. אפשר ללכת לשוק, להסתובב ולאכול, ואפשר גם לקבוע מראש אירוח בתי. השוק שהתחיל בשנות החמישים של המאה הקודמת ממכילת אחת זוכה לעדנה מחודשת בעקבות הקורונה. חשוב לדעת שיש בדליה גם מסעדות כשרות. יש עוד המון דברים לראות, להכיר וללמוד בדליה אל כרמל. לא הספקתם? בואו שוב...

לטייל עם איבתיסאם חלבי, 054-3833360
ועם אלון מקלדה, 052-5543798

"זה היה הגורל שלו"

סמ"ר שמשון שמשי זיידנר נהרג מאש חייל מהיחידה שלו עקב טעות בזיהוי במאי '94. הוריו, מלכה וצביקה, ביקשו לא להיפגש עם החייל שירה בו. כמעט שלושים שנה אחרי האסון אימא של שמשי מטגנת את הלביבות שאהב ואומרת, "אני מתנחמת בעובדה שבמהלך חייו שמשי זכה לקבל אהבה שמעטים זוכים לה"

רק אלוהים יודע

שמשי בחר לשרת בקרבי. הוא התנדב לגבעתי, לגדוד "רותם". ב-3 במאי 1994 נהרג במהלך פטרול במוצב בעזה. "הוא היה בסיוור עד שתים עשרה בלילה", מספרת מלכה. "בשתיים עשרה היה צריך לסיים את הסיוור, אבל הבחור שהיה צריך להחליף אותו צלצל אליו וביקש, 'שמשי, תחליף אותי לחצי שעה'. ושמשי, עם הלב הרחב שלו, נשאר. ואז בחצי השעה הזו לקחו לו את החיים.

"הוא עשה פטרולים", היא מתארת את נסיבות האסון. "החייל שהרג אותו בטעות אמר לו שהוא פוחד וביקש שילווח אותו לאוהל. שמשי ליווה אותו לאוהל ואז המשיך בפטרול. זה הכול דברים שאנחנו יודעים רק מסיפורים.

"את מה שהיה שם בדיוק רק אלוהים יודע. במתחם הפטרול היה גם מטבח. הבחור שירה בשמשי סיפר שאחרי ששמשי ליווה אותו הוא היה רעב והלך למטבח לאכול. הוא היה במטבח ושמשי עשה את הפטרול. הבחור שמע כנראה רעש וחשב שזה מחבל. זה היה בשתיים עשרה וחצי בלילה. הוא ירה צרור והרג את שמשי.

סמ"ר שמשון שמשי זיידנר ז"ל

אני מאמינה בגורל", אומרת מלכה זיידנר. כמעט שלושים שנה חלפו מאז נהרג בנה, סמל ראשון שמשון שמשי זיידנר, מאש חייל מהיחידה שלו שחשב שהוא מחבל. "זה היה הגורל שלו", ממשיכה מלכה, על בנה. "הוא לא היה צריך להיות שם באותו יום.

"זה עצוב, במיוחד בגלל שזה היה בטעות", היא אומרת. "זה חותך בבשר. אבל מה אני אעשה? גם אם יחתכו את בשרי חתיכות-חתיכות, שמשי לא יחזור.

זה לא יחזיר את הבן שלי. אז אין לי ברירה. אני חייבת להיות חזקה למען המשפחה שלי".

יחד עם אחיו התאום, ירון, היה שמשי בנם הבכור של מלכה וצביקה זיידנר. לבני הזוג עוד בן ובת צעירים יותר, ניב ויערית. הוא היה ילד שמח, מספרת מלכה. גבוה, רחב כתפיים, מלא חיים. אחד כזה שכולם אהבו. לו ולאחיו התאום היה עולם משלהם. "אני מתנחמת בזה שבמהלך חייו הוא זכה לקבל אהבה שמעטים זוכים לה", אומרת מלכה. "הוא הספיק הרבה. רק חבל לי שלא נתתי לו ללמוד נהיגה. פחדתי מהנהיגה אז הוא נהרג מדבר אחר. בגלל זה אני אומרת שזה הגורל".

לראות אותו. אני בטוחה שהוא לא חי בטוב", היא מדגישה. "זה העונש שלו. גם הוא נענש".

היה משפט והוא נכנס לכלא...

"כן. היה משפט ונתנו לו שלושה חודשי מחבוש. מה יעזור לי אם הוא ישב עשרים שנה בכלא? זה יחזיר את הבן שלי? אנחנו אמרנו, 'מה זה שלושה חודשים?' אמרו לנו, אם ייתנו לו יותר, חיילים לא ירצו ללכת לקרבי. אמרתי לצביקה, 'עזוב, זה לא ייתן לי כלום אם הוא ישב בכלא. זה לא יחזיר את שמי'".

החברים באים לאזכרות

משמחת אותה במיוחד, אומרת מלכה, העובדה ששמי היה מאוהב ונאהב. "זה מאוד חשוב, כי יש הרבה שלא זוכים", היא אומרת ומכוונת לזוגיות שהייתה לשמי עם חברתו, עינת, במשך שנתיים וחצי. עינת היום נשואה ואימא לילדים, אבל הקשר עם מלכה וצביקה נשמר. "לא מזמן היינו אצל המשפחה שלה", משתפת מלכה בהתרגשות. "אימא שלה ביקשה שאבוא איתה רגע והראתה לי בחדר תמונה של עינת ושמי. היא אמרה לי, 'התמונה הזאת לא תרד מהקיר'. והנינים שלה נמצאים בחדר הזה, משחקים. הם כל כך אהבו אותו".

זה קשה, לשמור עם עינת על קשר כשהיא נשואה ואימא, ושמי איננו?

"הוא לא שאל מי זה, הוא לא דיבר", היא מוסיפה בצער. "ישר ירה בו".

מי מבין השלושה?

למלכה וצביקה היו באותה תקופה שלושה בנים בצבא. שמי ואחיו התאום וגם האח הצעיר יותר. יערי, הבת הצעירה, הייתה בת ארבע עשרה. "באו מהצבא, אמרו, 'הבן שלכם נהרג'", היא משחזרת. "זה היה בבוקר מוקדם. צביקה היה נהג מונית באותה תקופה. הוא יצא מהבית לעבודה. ראה בחוץ את המשלחת של המודיעים, נבהל ורץ חזרה פנימה. ואז הם נכנסו עם ההודעה. 'הבן שלכם נפל'. 'קודם כול, לעכל בכלל את המשפט הזה. ואז שאלתי, 'מי נהרג?' הם לא ידעו כנראה שיש לנו שלושה בנים בצבא. לקח הרבה זמן עד שענו לנו מי זה, מבין השלושה".

זה לא יחזיר את שמי

כבר בשבעה סיפרו להם את נסיבות נפילתו של שמי. "זה יותר קשה", היא אומרת. "זה יותר כואב. את לא יכולה אפילו לקלל". עם החייל היורה לא היה להם מעולם קשר. "לא רציתי לפגוש אותו", היא משתפת. "אני מכבדת הורים שבמקרים כאלה מחבקים את החייל שירה בבן שלהם. אני לא כזאת. אני לא רוצה ולא רציתי

כשיחזור'. ואז, כשעברנו, לילה אחד חלמתי ששמי מגיע כולו זוהר באורות ומפתח בידו ואז נרגעתי שהוא מצא את הדרך".

זמן קצר אחרי האסון צביקה, אבא של שמי, חלה. הוא החלים מאז, אבל היום הוא שוב חולה מאוד. "צביקה קיבל מהלומה", מסבירה מלכה בכאב. "הוא שנים ישב במרפסת וחיכה ששמי יחזור".

עברו כמעט שלושים שנה, מאז ששמי נהרג. "הזמן לא מקל", אומרת מלכה. "הוא רק מלמד את האדם לחיות עם הדבר הזה, לחיות לצד הכאב. זה הכול".

"כשהנכדים שלי היו קטנים הם היו אומרים לי, 'סבתא, אם שמי היה חי, אז היו לך עוד הרבה נכדים', היא נזכרת בכאב.

"לפעמים אני חושבת אם הוא היה מתחתן, ומה הוא היה עושה; הוא בטוח היה עושה משהו רציני, אני לא יודעת מה.

"הוא איננו, אבל הוא איתי בלב ובנשמה". ■

"זה לא פשוט, אבל מה היא אשמה שהוא נהרג? היא לא שוכחת אותנו, והמשפחה שלה לא שוכחים אותנו. ואני יודעת כמה היא והם אהבו את שמי".

לחיות לצד הכאב

מלכה בחרה להכין לביבות לזכרו של שמי. "הוא אהב הכול, אבל במיוחד הוא אהב לביבות", היא אומרת. "הוא היה טורף אותן, אוכל אותן כשהן טריות טריות".

החברים לפלוגה של שמי ממשיכים להגיע לכל אזכרה שלו. "זה מחדד את התחושה שהם לא שכחו את שמי ולא ישכחו", כך מלכה.

זמן קצר לפני שקרה האסון תכננו מלכה וצביקה לבנות בית חדש בראשון לציון. לתקופת מעבר התגוררו בבית אביה של מלכה. אחרי האסון החליטו לעזוב את ראשון לציון ובנו את ביתם בנס ציונה. "המחשבה שעוזבים את ראשון הייתה לי קשה", מלכה מגלה. "חשבתי, 'איך שמי ימצא את הבית

מתכון ללביבות תפוחי אדמה של סמ"ר שמשון שמי זיידנר ז"ל

מצרכים:

- 5 תפוחי אדמה קלופים מגוררים
- 1 בצל גדול מגורר
- 3 ביצים
- 5 כפות פירורי לחם
- כפית כורכום
- מלח ופלפל שחור לפי הטעם

אופן ההכנה:

- לערבב היטב את המצרכים.
- לחמם שמן במחבת.
- להעביר בכל פעם כף מהתערובת לשמן החם.
- לטגן עד הזהבה.

אנחנו מזמינים אתכם לספר לנו על האוכל או התבשיל שהילד או הילדה שלכם כל כך אהבו, לבשל ולהתגעגע.

הורים, אחיות, אחים, סבים וסבתות המעוניינים לקחת חלק במדור

מוזמנים לפנות לטלי, בטלפון 03-5629351

או באמצעות הדוא"ל: office@yadlabanim.org.il

yadlabanim.org.il

חדש

ארגון
יד לבנים

ארגון לנפגעי חיל הסיני ישראלי
והישראליים (1948-1949)

English

צור קשר

ביטאון

זכויות והטבות

גלריה

סינפי הארגון

פעילויות הארגון

אודות

עמוד הבית

הודעות הארגון

קרן באומן הטבות לאחים
שכולים 2022

מרכז הפניות החדש של מערך
הנפגעים בצה"ל-קשר עד

הודעה על סיבסוד התאמת דיור
להורים שכולים

עכשיו זה רשמי: עשינו
היסטוריה! אישור חוק האחים

מעכשיו אפשר לעשות את כל הפעולות בלחיצת כפתור

✓ עדכון יומיומי ✓ הרשמה לפעילויות ✓ הרשמה לאירועים ✓ הרשמה לטיולים ונופשונים
✓ מידע על טקסים ואירועים ✓ חדשות הארגון ✓ צילומים מהשטח

ABSOLUTE TASTE

מבחר מזרני **Better Sleep** ל-120 לילות ניסיון

simply-wood.co.il

חיפה REDESIGN | נתניה | כפר-סבא | דן דיזיין סנטר | ראשון לציון

חפשו אותנו ב- **waze**